

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Факультет економіки та управління
Кафедра менеджменту, публічного управління та персоналу

ВЕЛІЧКО Катерина Леонідівна

Механізми розвитку співпраці об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації / Mechanisms for development of cooperation of united territorial communities in the conditions of decentralization

спеціальність 074 «Публічне управління та адміністрування»
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»

Випускна кваліфікаційна робота за ступенем вищої освіти «Бакалавр»

Виконала студентка групи ПУА-41
К. Л. Велічко

підпис

Науковий керівник:
д.е.н, професор Т.Л. Желюк

підпис

Випускна кваліфікаційна робота

Допущено до захисту:

«__» _____ 2020 р.

Зав. Кафедри, д.е.н., професор

М.М. Шкільняк

прізвище, ініціали *підпис*

ТЕРНОПІЛЬ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	7
1.1. Суть і форми співпраці між об'єднаними територіальними громадами в умовах децентралізації.....	7
1.2. Інституційні засади співпраці об'єднаних територіальних громад в Україні.....	12
Висновки до розділу 1.....	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	20
2.1. Оцінка організаційно-методичного супроводу (договорів) співпраці територіальних громад в умовах децентралізації	20
2.2. Моніторинг результативності співпраці об'єднаних територіальних громад в питаннях благоустрою території.....	28
2.3. Оцінка співпраці ОТГ в питаннях надання соціальних послуг населенню.....	34
Висновки до розділу 2.....	40
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ ТА МЕХАНІЗМІВ СПІВПРАЦІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	42
3.1. Використання співпраці ОТГ для забезпечення циркулярної моделі розвитку території.....	42
3.2. Співпраця ОТГ в питаннях цивільного захисту жителів територій.....	46
3.3. Дорожня карта співробітництва територіальних громад в напрямку інклюзивного розвитку.....	51
Висновки до розділу 3.....	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Після набуття чинності Законом України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 року № 1508-VII територіальні громади отримали нормативно визначені інструменти об'єднання своїх ресурсів для вирішення існуючих проблем та/чи економії бюджету через створення спільних комунальних підприємств, органів і служб та реалізацію спільних проектів.

Практичне використання положень даного закону свідчить про те, що на сьогоднішній день низка місцевих проблем вирішується через спільне фінансування (утримання) комунальних підприємств, у т.ч. полігонів для твердих побутових відходів, створення різного роду спільних проектів, через триваючий процес добровільного об'єднання територіальних громад, співробітництво як дієвий інструмент територіального розвитку та покращення рівня спроможності громад, залишається ще недооціненим.

Без сумніву, Закон України «Про співробітництво територіальних громад» ще зробить свою справу, поступово врегульовуючи відносини правового, економічного, соціального та організаційного характеру суб'єктів співробітництва, що сприятиме запровадженню в Україні реального «міжмуніципального співробітництва» для більш ефективного виконання органами місцевого самоврядування своїх повноважень, надання якісних та ощадливих послуг місцевому населенню, а також зростанню якості життя, передусім, у сільських територіальних громадах.

Ступінь опрацювання теми. Співробітництво територіальних громад як один з важливих інструментів розвитку територій розглядалася як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Серед них Е. Чубаров, О. Гарнець, О. Врублевський, О. Данчева, А. Сеїтосманов, М.Бриль, В. Вакуленко, О. Ігнатенко, Г. Борщ, О. Курт, Ф. Тедік, Т. Журавель, Д. Ю. Записний, Р. П. Чухвицький, В. Толкованов, Р. Беннет, Г. Марку, Дж. Лафлін, Г. Пітерс, Дж. Райт та інші.

Незважаючи на вагомий внесок цілого ряду вчених в розробку окремих аспектів досліджуваної проблеми, на сьогоднішній день спостерігається дефіцит методичних рекомендацій та концептуальних досліджень співробітництва ОТГ в окремих сферах життєдіяльності суспільства. Актуальність і недослідженість багатьох теоретико-методичних положень, а також висока практична значущість визначили вибір теми дослідження.

Метою дипломної роботи є дослідження механізму розвитку співробітництва територіальних громад в умовах децентралізації.

Для досягнення поставленої мети були вирішені такі **завдання**:

- 1) проаналізувати суть і форми співпраці між об'єднаними територіальними громадами в умовах децентралізації;
- 2) визначити інституційні засади співпраці об'єднаних територіальних громад в Україні;
- 3) здійснити оцінку договорів співпраці територіальних громад в умовах децентралізації;
- 4) провести моніторинг результативності співпраці об'єднаних територіальних громад в питаннях благоустрою території;
- 5) оцінити співпрацю ОТГ в питаннях надання соціальних послуг населенню;
- 6) дослідити можливість використання міжмуніципального співробітництва для забезпечення циркулярної моделі розвитку території;
- 7) проаналізувати співробітництво територіальних громад в питаннях цивільного захисту жителів територій;
- 8) створити дорожню карту міжмуніципального співробітництва в напрямку інклюзивного розвитку.

Об'єктом дослідження є об'єднані територіальні громади України, зокрема Тернопільська та Байковецька ОТГ.

Предметом дослідження є співробітництво територіальних громад в умовах децентралізації.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети і завдань у роботі було використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: абстрактно-логічний метод, системний підхід, методи аналізу і синтезу – для обґрунтування окремих концептуальних положень адміністративно-територіального устрою, питань співробітництва громад; багатовимірний факторний аналіз – для виявлення основних тенденцій, факторів впливу на розвиток міжмуніципального співробітництва.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених з питань співробітництва територіальних громад, стимулювання розвитку міжмуніципального співробітництва та механізмів розвитку співпраці між ОТГ в умовах децентралізації.

Законодавчо-нормативною базою дослідження є Конституція України, Закони України («Про місцеве самоврядування в Україні», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про співробітництво територіальних громад»), Укази Президента, Постанови Кабінету Міністрів України, Накази і розпорядження Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства.

Інформаційною базою послужили статистичні матеріали з Реєстру договорів про співробітництво територіальних громад.

Наукова новизна дипломної роботи полягає в розробці теоретичних і прикладних основ механізму співробітництва територіальних громад України в умовах децентралізації, визначення концептуальних засад перспектив розвитку міжмуніципального співробітництва.

Практичне значення полягає в тому, що основні наукові положення і висновки дипломної роботи дозволяють діагностувати зони і напрямки розвитку співробітництва ОТГ, застосовувати пропоновані рекомендації для посилення спроможності територіальних громад, визначити проблемні місця процесу співробітництва та застосувати наведені матеріали для вдосконалення міжмуніципального співробітництва.

Прикладні аспекти дослідження носять універсальний характер, тобто можуть бути взяті за основу будь-якою територіальною громадою незалежно від територіальної приналежності, кількісного складу, рівня спроможності і т.д.

Крім того, основні теоретичні та методичні розробки та висновки можуть бути використані у викладанні дисциплін при підготовці бакалаврів, магістрантів і аспірантів в навчальних закладах вищої освіти.

Апробація результатів наукової роботи. Основні висновки та положення дипломної роботи доповідалися й обговорювалися на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки» (м. Тернопіль, 17 квітня 2019 року), IV Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Актуальні проблеми вітчизняної економіки, підприємництва та управління на сучасному етапі» (м. Тернопіль, 7 листопада 2019 року), а також на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт зі спеціальності «Публічне управління та адміністрування» 2019/2020 рр.

Структура роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Основний зміст роботи складає 64 сторінки друкованого тексту; робота містить 18 рисунків, 4 таблиці. Список використаних джерел налічує 80 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕКТИКО-ІНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

1.1. Суть і форми співпраці між об'єднаними територіальними громадами в умовах децентралізації

Співпраця територіальних громад – це нова форма політики місцевого та регіонального розвитку в Україні, яка за останні роки набуває нових обертів. Це явище пов'язане з тим, що місцева влада стикається з низкою різних проблем, можливі рішення яких пропонувані саме завдяки співпраці територіальних громад. Співпраця має великий потенціал, який може бути корисним для забезпечення сталого розвитку територіальних громад, незалежно від їх розміру та кількості жителів.

Співробітництво територіальних громад відповідно до чинного законодавства [57] трактується як відносини між двома або більше територіальними громадами, що реалізується на договірній основі у визначених законом формах задля забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень.

Досвід багатьох країн показує, що територіальні громади зазвичай ніколи не є абсолютно достатніми, незалежно від того, великі вони чи малі. Це означає, що співпраця є відповідною та інноваційною формою діяльності для переважної більшості громад. Співробітництво може сприяти не лише успішному вирішенню наслідків нераціональної реалізації самоврядних функцій та неефективного використання наявних у територіальних громад ресурсів, але й недосконалої організації територіальної влади [64].

Суть співпраці визначається тим, що територіальні громади на основі договору об'єднують зусилля та ресурси для вирішення існуючих проблем

розвитку. Кінцевою метою співпраці має бути поліпшення якості життя членів громади. Співпраця характерна для децентралізованої адміністративної територіальної системи управління, суть якої полягає в тому, що чим вищий рівень автономії громади, тим більше у неї є можливостей співпрацювати з іншими стейкхолдерами.

Об'єднані територіальні громади, співпрацюючи між собою, відповідно до Закону України «Про співробітництво територіальних громад» [57] повинні дотримуватись таких основних принципів: законності, добровільності, взаємної вигоди, прозорості та відкритості, рівноправності учасників, взаємної відповідальності суб'єктів співробітництва за їх результати.

Процес співпраці включає декілька етапів, які мають певні особливості (рис. 1.1).

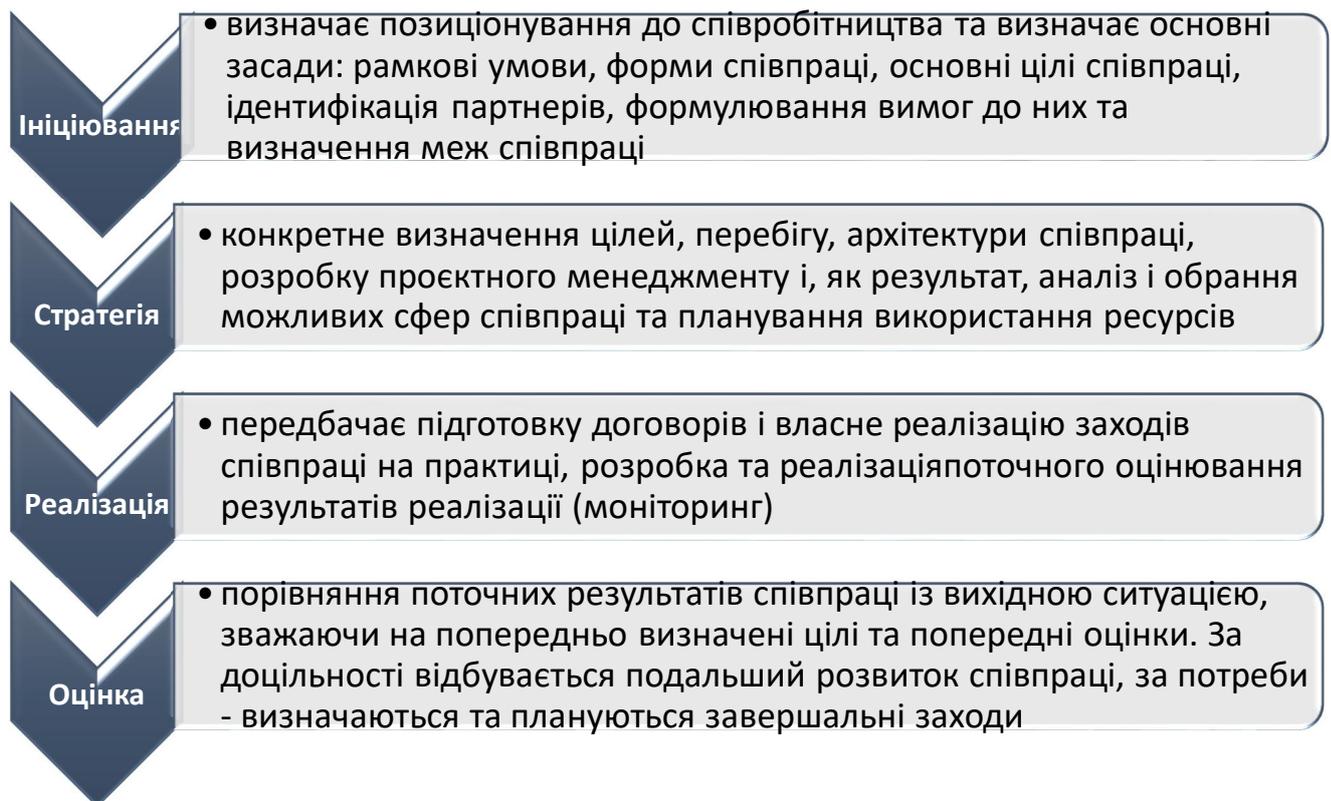

Рис. 1.1. Етапи співробітництва між територіальними громадами.

Примітка: створено автором на основі [40].

Співробітництво територіальних громад необхідно враховувати як ефективний інструмент для покращення якості наданих послуг,

вдосконалення діяльності місцевих органів влади та як «перехідну форму» в процесі реформування місцевого самоврядування та територіальної реформи в Україні.

Зважаючи на дефіцит бюджету, територіальні громади приймають рішення на рахунок співпраці здебільшого з економічних причин. Перш за все це через те, що в невеликих громадах часто виникають проблеми щодо здатності надавати певні послуги через недостатню кількість матеріальних, фінансових та кадрових ресурсів. Об'єднання ресурсів громад дозволяє знайти більш ефективні підходи до вирішення ряду проблем, залучаючи спільні знання та досвід [18].

Спільні зусилля громад можуть стосуватися як однієї, так і багатьох галузей, якими управляють органи місцевого самоврядування. Реалізація співробітництва територіальних громад та сфери спільних інтересів визначається повноваженнями, визначеними Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [57]. До них належать:

- соціально-економічний і культурний розвиток, планування та облік;
- бюджет, фінанси і ціни;
- управління комунальною власністю;
- житлово-комунальне господарство, побутове, торгівельне обслуговування, громадське харчування, транспорт та зв'язок;
- будівництво;
- освіта, охорона здоров'я, культура, фізкультура та спорт;
- регулювання земельних відносин та охорона навколишнього природного середовища;
- соціальний захист населення;
- забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.

Співробітництво завжди має свою ціну, оскільки потребує зусиль, фінансування та спільного використання суб'єктами співробітництва певних

ресурсів (кадри, земля, будівлі і споруди, транспортні засоби, техніка, обладнання тощо). Варто зазначити, що співробітництво – це вияв свідомого рішення, а не обов’язкове виконання законодавчих приписів. Договір про співробітництво є добровільним актом зацікавлених сторін, оскільки ніхто не може бути примушений до його укладення. Укладання договору про співпрацю має стратегічний напрямок, адже розраховане на певний період часу або без визначення дати завершення терміну його дії [70, с. 5-6].

Під доцільністю співробітництва територіальних громад необхідно розуміти такий його прогнозований чи передбачуваний стан, кількісні та якісні характеристики якого забезпечують чи мають забезпечувати успішне вирішення нагальних проблем у життєдіяльності тих громад, які усвідомлюючи їх наявність, вживають для цього необхідних заходів.

Організаційні, фінансові, бюджетні та інші форми відносин між територіальними громадами з метою їх добровільного об’єднання визначає Закон України «Про співробітництво територіальних громад», схвалений Верховною Радою України 17 червня 2014 року. Цей закон також встановлює форми державної підтримки такого об’єднання, гарантує незмінність статусу населених пунктів сільської чи міської місцевості тощо [57]

Відповідно до Частини 1 статті 4 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» існує п’ять форм співробітництва територіальних громад (рис. 1.2.)

Співпраця територіальних громад через делегування повноважень на виконання завдань іншому суб’єкту співробітництва з передачею певних ресурсів застосовується зазвичай, коли один суб’єкт співробітництва може надати послугу, проте не має на це права або ж необхідних ресурсів і навпаки, інший суб’єкт не може надавати такої послуги, проте володіє ресурсами, які може передати та правом на її надання, яке може делегувати іншому суб’єкту (опорні школи, які забезпечують середньою освітою дітей в громадах, де школи відсутні; комунальні послуги – водопостачання, утилізація сміття тощо) [16, с.8].

рис. 1.2. Форми співробітництва територіальних громад.

Примітка: створено автором на основі [57].

Форма реалізації спільних проектів передбачає здійснення спільних заходів, накопичення ресурсів залучених суб'єктів співробітництва та координації дій територіальних громад в напрямку створення проекту.

Спільне фінансування (утримання) інфраструктурних об'єктів – форма співпраці, що передбачає наявність в одного із суб'єктів співробітництва певного інфраструктурного об'єкту (комунальної форми власності), в наданні послуг якого зацікавлені інші суб'єкти на території інших громад та можуть його спільно утримувати (фінансувати).

В умовах, коли у суб'єктів співробітництва немає певного підприємства або установи, у якій є нагальна потреба та його створення є економічно доцільним для територіальних громад, застосовується така форма співробітництва як створення спільних комунальних підприємств.

Співробітництво у формі утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень може бути організовано для створення окремого підрозділу чи у складі виконавчого комітету відповідної ради, наприклад, для бухгалтерського та/чи юридичного супроводу діяльності декількох органів місцевого самоврядування [70, с. 26-29].

Основними перевагами співробітництва між територіальними громадами є покращення ефективності роботи за рахунок об'єднання ресурсів; збільшення «ринку» споживачів, за якого досягається зменшення витрат; обмін досвідом; висока імовірність залучення інвестицій; участь у проєктах публічно приватного партнерства; реорганізація адміністративних послуг; підтримка з боку держави тощо [41].

За рахунок спільної роботи над вирішенням проблем громад та реалізації різних інноваційних проєктів досягається підвищення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, покращення умов життєдіяльності місцевого населення, динамічний економічний, соціальний, екологічний та інституційний розвиток територій та країни в цілому [10, С.60-62].

1.2. Інституційні засади співпраці об'єднаних територіальних громад в Україні

Для забезпечення безперервного розвитку міжмуніципального співробітництва необхідним є належне інституційне забезпечення на усіх рівнях – центральному, регіональному та місцевому. Суб'єктами державної політики в напрямку співробітництва територіальних громад є Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство розвитку громад і територій України, обласні та районні ради. Кожен з цих суб'єктів повинен у межах своєї компетенції приймати рішення для заохочення територіальних громад шукати оптимальні форми співпраці, що підвищують потенціал місцевих органів влади. Моніторинг рівня співпраці між територіальними громадами в Україні є дуже важливим у цьому процесі. Узагальнення результатів моніторингу, що регулярно проводиться профільним Міністерством, повинно сприяти покращенню державного регулювання в цій галузі, оскільки суспільні проблеми, які впливають на його формування, мають соціальну, економічну та інколи політичну основу. Зважаючи на те, що кожен тип правовідносин, включаючи співробітництво, впливає на різні

соціальні проблеми, існує необхідність у надійній цілеспрямованій державній політиці.

Основним завданням політики держави у сфері співпраці є забезпечення ефективного вирішення існуючих проблем життєдіяльності територіальних громад у порядку, визначеному нормативними актами. Зміст цих труднощів значною мірою полягає у нездатності територіальної громади самостійно вирішувати проблеми місцевого значення, які значно полегшуються, через співпрацю з іншими зацікавленими територіальними громадами [40].

У профільному Міністерстві розвитку громад та територій України (раніше Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства), що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування, утворено Директорат з питань розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою, який, зокрема, опікується також й питаннями співробітництва територіальних громад. Міністерством також забезпечено порядок формування та функціонування реєстру про співробітництво територіальних громад. В рамках реалізації реформи децентралізації утворено регіональні офіси реформ.

Діяльність центрального органу виконавчої влади у напрямку сприяння процесам міжмуніципального співробітництва разом із врахуванням досвіду зарубіжних країн, дає змогу для України реалізувати три моделі інституційної підтримки співпраці територіальних громад (Рис.1.3.)

Підтримка міжмуніципального співробітництва на місцевому рівні реалізується через Асоціації органів місцевого самоврядування [56]. Однією із небагатьох асоціацій органів місцевого самоврядування в Україні, яка сьогодні без будь-яких перебільшень може ефективно впливати на покращення умов для організації співробітництва територіальних громад є Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад. Всеукраїнську асоціацію сільських та селищних рад (далі – ВАССР), яка діє шляхом об'єднання та

консолідації сільських та селищних рад у напрямку розбудови їхньої спроможності, підвищення ролі та забезпечення повсюдності місцевого самоврядування через відстоювання інтересів сільських територіальних громад та сприяння їх розвитку.

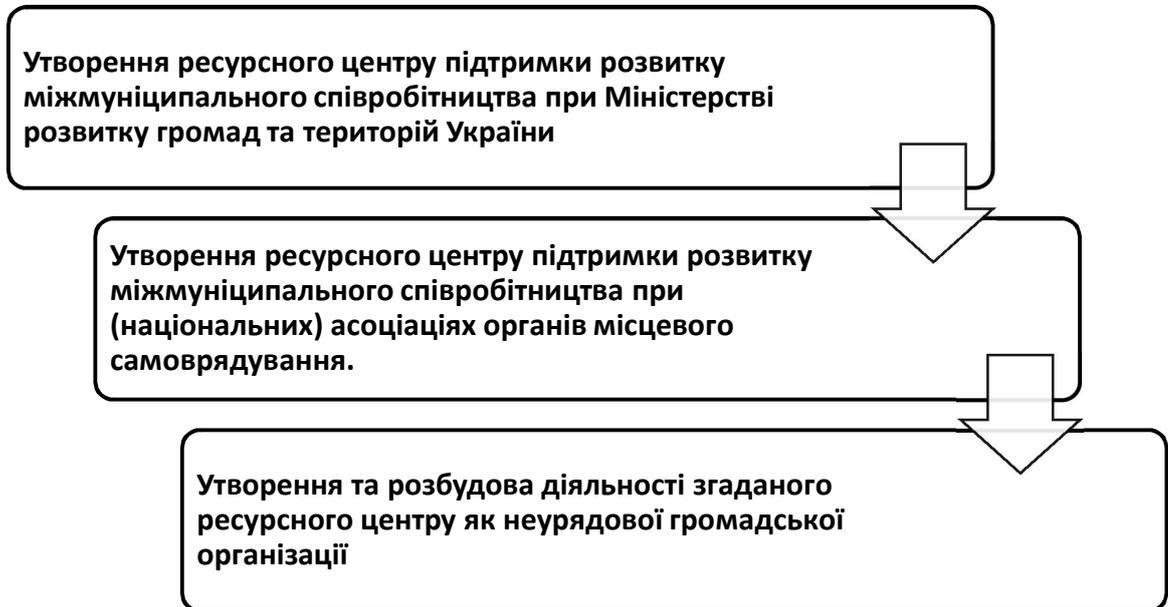

Рис. 1.3. Моделі інституційної підтримки міжмуніципального співробітництва.

Примітка: складено автором на основі [5].

Організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю регулюється Закон України «Про співробітництво територіальних громад»[57].

Наступним нормативно-правовим актом, який визначає засади співробітництва є Примірні форми договорів про співробітництво територіальних громад (затверджені наказом Мінрегіону від 27.08.2014 р. №233) [54].

Правовою підставою для прийняття Мінрегіоном вказаного вище нормативно-правового акту є припис абзацу третього частини 1 статті 9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» [57], згідно із яким примірна форма договору про співробітництво визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування. На

виконання іншого припису Закону України «Про співробітництво територіальних громад» Мінрегіон своїм наказом від 15.08.2014 р. №225 затвердив Порядок формування та забезпечення функціонування реєстру про співробітництво територіальних громад, який ведеться з метою обліку та моніторингу договорів про співробітництво, а також відкритості, доступності інформації про укладені договори про співробітництво [53]. Одночасно експертами підготовлено відповідний коментар та методичні рекомендації з питань реалізації Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

Частина 3 ст. 142 Конституції України [34] встановлює, що «Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проєктів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи і служби». Це означає, що норми Закону містять не лише принципи та організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, але й конкретні механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю.

Держава може стимулювати співробітництво територіальних громад, впливаючи на потенційних суб'єктів співробітництва. Через такий інструмент вона спонукає їх до організації співпраці з такими кількісними та якісними характеристиками, які забезпечать ефективність здійснюваного співробітництва [69]. Стимулювання співробітництва має здійснюватися державою виключно у спосіб, визначений законом. Так, статтею 15 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» [57] передбачено, що державне стимулювання співробітництва здійснюється шляхом:

- надання субвенцій місцевим бюджетам суб'єктів співробітництва у пріоритетних сферах державної політики;
- передачі об'єктів державної власності у комунальну власність суб'єктів співробітництва;

– методичної, організаційної та іншої підтримки діяльності суб'єктів співробітництва.

Щоб держава могла стимулювати співробітництво, реалізуючи своє право, визначене частиною 2 статті 15 Закону України «Про співробітництво територіальних громад», організоване співробітництво має відповідати певним характеристикам (рис. 1.4.)

Для того, щоб вищенаведені приписи законодавства отримали більш детальну правову регламентацію, законодавець у частині 3 статті 15 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» закріпив: «Порядок державного стимулювання співробітництва визначається Кабінетом Міністрів України». Не зважаючи на ту обставину, що Закон України «Про співробітництво територіальних громад» є чинним майже три роки, Кабінет Міністрів України досі не визначив порядок державного стимулювання співробітництва територіальних громад.

Рис. 1.4. Передумови стимулювання співробітництва територіальних громад.

Примітка: складено автором на основі [57].

Проекти в певних сферах, підготовлені на основі угод про співпрацю між територіальними громадами, можуть подати заявку на підтримку

Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР). Стаття 24-1 Бюджетного кодексу України передбачає, що ДФРР спрямовує зусилля на реалізацію інвестиційних програм та проєктів регіонального розвитку (включаючи співпрацю та добровільне об'єднання територіальних громад). Слід зазначити, що ці проєкти повинні бути націлені на регіональний розвиток, створення інфраструктури промислового та інноваційного парку та спортивної інфраструктури, а також повинні відповідати пріоритетам, визначеним у державній стратегії регіонального розвитку та відповідних регіональних стратегіях розвитку [69]. Однією з головних вимог до підтримки ДФРР є те, що проєкти співпраці територіальних громад повинні відповідати вимогам Закону України "Про співробітництво територіальних громад".

Висновок до 1 розділу

Відповідно до чинного законодавства України – співробітництво територіальних громад являє собою відносини між двома і більше територіальними громадами, які закріплюються угодою на засадах, визначених законом для підвищення якості надання послуг населенню, ефективного виконання повноважень органами місцевого самоврядування та забезпечення сталого розвитку територій.

Актуальність міжмуніципального співробітництва зумовлена тим, що добровільний характер об'єднання громад призвів до утворення багатьох малих ОТГ із порівняно невеликою кількістю населення. Утримувати, наприклад, власні центри первинної медико-санітарної допомоги або ж методичні кабінети в таких громадах недоцільно. Проте вони можуть кооперуватися з іншими ОТГ для забезпечення якісного надання певних послуг населенню.

Співпраця між громадами відбувається у сферах спільних інтересів та може бути представлена у п'яти формах:

- делегування виконання завдань з передачею необхідних для цього ресурсів;
- реалізація спільних проектів;
- спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів;
- створення суб'єктами співпраці спільних інфраструктурних об'єктів;
- створення спільного органу управління.

Для забезпечення процесу співробітництва ОТГ необхідним є існування відповідного інституційного забезпечення. До нього належать політика на державному, регіональному та місцевому рівнях, яка забезпечується відповідними органами влади; нормативно-правова база, зокрема Конституція України, Закон України «Про співробітництво

територіальних громад», нормативно-правові акти; методичні рекомендації тощо. Важливим напрямком підтримки співробітництва територіальних громад є державне стимулювання, яке виражається у наданні субвенцій, передачі державного майна в комунальну власність, наданні методичної та організаційної підтримки.

Основними перевагами співробітництва між територіальними громадами є покращення ефективності роботи за рахунок об'єднання ресурсів; збільшення «ринку» споживачів, за якого досягається зменшення витрат; обмін досвідом; висока імовірність залучення інвестицій; участь у проєктах публічно приватного партнерства; реорганізація адміністративних послуг; підтримка з боку держави; підвищення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, покращення умов життєдіяльності місцевого населення, динамічний економічний, соціальний, екологічний та інституційний розвиток територій та країни в цілому.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

2.1. Оцінка організаційно-методичного супроводу (договорів) співпраці територіальних громад в умовах децентралізації

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року передбачає, що органи місцевого самоврядування регіонів повинні мати адміністративні, організаційні та фінансові можливості для підтримки співпраці місцевих органів влади на міжрегіональному рівні для вирішення загальних проблем розвитку (розділ «Основні принципи реалізації державної регіональної політики»).

Підготовка проекту договору про співпрацю – дуже важливий і відповідальний момент. На нашу думку, головне завдання тут має полягати у формуванні договірних позицій, які надалі забезпечують, щоб сторони продовжували виконувати свої зобов'язання. Іншими словами – істотні умови.

З метою визначення Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства того, яким чином посадові особи органів місцевого самоврядування як потенційні суб'єкти співробітництва мають за допомогою наявних примірних форм готувати проекти договорів про співробітництво територіальних громад було підготовлено Методичні рекомендації щодо практичного використання примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад [55]. Методичні рекомендації розроблено на основі:

- чинного законодавства України (Цивільний кодекс України, Закон України «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 р. № 1508-VII, Примірні форми договорів про співробітництво територіальних громад, затверджені наказом Мінрегіону від 27.08.2014 р. № 233);

- узагальнень за результатами проведеного аналізу копій текстів 40 договорів про співробітництво територіальних громад та результатів проведеного опитування сільських, селищних, міських голів, які від імені територіальних громад уклали відповідні договори про співробітництво.

Даний документ створений для забезпечення дотримання стандарту при укладанні договорів про співробітництво між територіальними громадами. Він містить загальні вимоги до оформлення договору, зокрема, в залежності від форм співпраці.

Договір про співробітництво за своїм змістом є змішаним, оскільки містить компоненти різних цивільно-правових договорів, а також передбачає елементи адміністративних та міжбюджетних відносин. Це означає, що під час підготовки проекту договору про співробітництво його розробники повинні керуватися:

- у тій частині, де йдеться про майнові (немайнові) відносини — нормами цивільного законодавства;
- в інших випадках — спеціальними законами («Про місцеве самоврядування в Україні», «Про співробітництво територіальних громад» та Бюджетним кодексом).

Структура договору включає найважливішу частину – істотні умови договору. Це такі його елементи, наявність яких у договорі дозволяє зробити висновок, що такий договір належним чином було складено (підготовлено). Він містить низку необхідних складових, які відображають як специфічні вимоги закону, так і волевиявлення сторін (рис. 2.1.)

Існуюча правова база визначає низку вимог щодо договору про співробітництво територіальних громад, зокрема частина друга статті 8 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» закріпила припис, згідно з яким договір укладається у письмовій формі сільськими, селищними, міськими головами після ухвалення його проекту відповідними сільськими, селищними, міськими радами.

Рис. 2.1. Види істотних умов договору про співробітництво територіальних громад.

Примітка: складено автором на основі [55].

Поруч з тим, існують інші вимоги до договору про міжмуніципальне співробітництво [15, с. 6-10]:

- 1) предмет угоди залежить від обраної суб'єктами форми співробітництва;
- 2) в договорі необхідно вказати одного суб'єкта (сільську, селищну, міську раду) серед усіх учасників співробітництва, яка буде звітувати про виконання договору перед центральним органом влади;
- 3) кожному суб'єкту надається один примірник договору про співробітництво і один примірник надається центральному органу виконавчої влади для внесення до реєстру про співробітництво територіальних громад;
- 4) угода про співпрацю набуває чинності після 10 днів з моменту його укладення з врахуванням вимог бюджетного законодавства, якщо суб'єкти співробітництва не обумовили інші терміни, про що зазначається у договорі;
- 5) договір укладається сільськими, селищними, міськими головами від імені сільської, селищної, міської ради після схвалення їх проектів сільськими, селищними, міськими радами;

б) інші вимоги, передбачені чинним законодавством України.

Приклади форм угод про співпрацю між територіальними громадами повинні спростити їх підготовку [15]. Однак це жодним чином не означає, що потенційним партнерам по співробітництву не надається можливість встановити законодавчо обумовлені умови та включити до таких угод інші умови, що мають вагоме значення.

Загальні орієнтовні форми договору, які можуть послужити основою для укладення угод про співпрацю між місцевими органами влади, затверджені Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Для кожної форми співробітництва наказом Мінрегіону від 27.08.2014 р. № 233 «Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад» передбачено свою типову форму договору (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Особливості формування договору про міжмуніципальне співробітництво відповідно до форми співпраці [15]

Форма співробітництва територіальних громад	Особливості формування договору
Делегування одному із суб'єктів співробітництва одного чи кількох завдань (Додаток А)	<p>Договір повинен містити:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) перелік завдань, делегованих органу місцевого самоврядування з питань співпраці; 2) найменування органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва, якому делеговані завдання інших органів місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва; 3) назви органів місцевого самоврядування, які делегують завдання відповідальному органу місцевого самоврядування одному з суб'єктів співпраці; 4) вимоги щодо виконання завдань, делегованих місцевими органами самоврядування; 5) обсяг коштів місцевих бюджетів, що передаються до місцевого бюджету місцевого самоврядування суб'єкта співпраці для виконання делегованих завдань; 6) термін, на який делегуються завдання; 7) форма та порядок звітування про стан виконання та фінансування делегованих завдань; 8) порядок розірвання договору та врегулювання спорів під час його виконання.

Продовження Таблиці 2.1

<p>Співробітництво у формі реалізації спільного проекту (Додаток Б)</p>	<p>Договір повинен містити:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) мету спільного проекту; 2) умови реалізації; 3) перелік дій органів місцевого самоврядування з питань співпраці, які мають здійснюватися в рамках спільного проекту; 4) обсяг коштів на спільний проект місцевого самоврядування з питань співпраці; 5) форму залучення органів місцевого самоврядування до питань співпраці в рамках спільного проекту; 6) механізм координації діяльності органів місцевого самоврядування з питань співпраці; 7) порядок розірвання договору та врегулювання спорів під час його виконання; 8) відповідальність сторін.
<p>Співробітництво у формі спільного фінансування (утримання) підприємств комунальної форми власності (Додаток В)</p>	<p>Договір повинен містити:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) перелік компаній, установ та організацій комунальної форми власності, що підлягають спільному фінансуванню (підтримується всіма питаннями співробітництва); 2) обсяг фінансування, який місцеві органи влади хочуть забезпечити для співфінансування (утримання) суб'єктів, установ та організацій, що відносяться до комунальної власності, а також порядок витрат з місцевих бюджетів; 3) умови надання (виробництва) компаніями, установами та організаціями комунальної власності, які спільно фінансуються (підтримуються) послуг (продукції) за сферою співпраці; 4) спосіб розподілу між суб'єктами співпраці отриманого доходу та можливі ризики, пов'язані з діяльністю компаній, установ та організацій комунальної власності, які спільно фінансуються (підтримуються); 5) форму та порядок подання звітів про результати діяльності підприємств, установ та організацій, що перебувають у муніципальній власності, використання ресурсів, у тому числі фінансових ресурсів; 6) порядок розірвання договору та врегулювання спорів під час його виконання;
<p>Співробітництво у формі утворення спільного комунального підприємства (Додаток Г)</p>	<p>Договір повинен містити:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сферу діяльності спільних комунальних підприємств, установ та організацій; 2) найменування та місцезнаходження спільних комунальних підприємств, установ та організацій; 3) організаційно-правову форму спільних комунальних підприємств, установ та організацій; 3) структуру органів та служб управління спільними комунальними підприємствами, установами та організаціями, порядок їх призначення та організації

Продовження Таблиці 2.1

	<p>діяльності;</p> <p>4) суму коштів (нерухомості), вкладених органами місцевого самоврядування для фінансування (обслуговування) та забезпечення функціонування спільних комунальних підприємств, установ та організацій, а також умови оплати;</p> <p>5) етапи створення спільних комунальних підприємств, установ та організацій та відповідальність сторін за результати їх діяльності;</p> <p>6) шляхи покриття органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва можливих збитків, дефіциту коштів та розподілу отриманих доходів спільних комунальних підприємств, установ та організацій;</p> <p>7) порядок припинення діяльності спільних комунальних підприємств, установ та організацій та розподілу майна таких підприємств, установ та організацій між суб'єктами співпраці;</p> <p>8) порядок розірвання договору та врегулювання спорів під час його виконання;</p> <p>9) Умови виходу одного із суб'єктів із співпраці.</p>
<p>Співробітництво у формі утворення спільного органу управління (Додаток Д)</p>	<p>Договір повинен містити:</p> <p>1) мету формування спільних керівних органів;</p> <p>2) повноваження органу спільного управління та його функції;</p> <p>3) найменування та місцезнаходження об'єднаного органу управління;</p> <p>4) спосіб формування спільного органу управління та його право власності;</p> <p>5) порядок призначення (обрання) посади та звільнення з посади керівника органу спільного управління та інших посадових осіб;</p> <p>6) відповідальність керівника об'єднаного органу управління;</p> <p>7) порядок та рівень фінансування спільного органу управління суб'єктами співробітництва;</p> <p>7) порядок та частота, з якою спільний орган управління звітує перед відповідними місцевими органами влади;</p> <p>8) порядок припинення діяльності спільного органу управління та відповідного розподілу майна, наслідки такого припинення;</p> <p>9) порядок розірвання договору, можливість розірвання одним із суб'єктів співпраці та наслідки такого розірвання;</p>

Спеціальні примірні форми договорів для багатьох сфер в Україні відсутні. Єдина галузь, для якої розроблені спеціальні примірні форми – це управління твердими побутовими відходами. Відповідні рекомендації

підготовлені у 2018 році за підтримки Швейцарсько-українського проєкту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO.

Станом на 17 квітня 2020 року в Україні зареєстровано 603 договорів про співробітництво територіальних громад (рис. 2.2.)

Рис. 2.2. Кількість зареєстрованих договорів про співробітництво територіальних громад в Україні за 2014-2020 роки.

Примітка: систематизовано автором на основі [62].

Можна констатувати, що така взаємодія між громадами набуває актуальності та розвитку. Про незначну кількість договорів у 2014-2017 роках свідчить початок розмаху реформи з децентралізації. Це період, коли об'єднані територіальні громади перебували у стадії формування. З другим етапом реформи можемо прослідкувати значне збільшення кількості зареєстрованих процесів співпраці між територіальними громадами. Цей період характеризується тим, що громади визначили рівень своєї спроможності, оцінивши свої ресурси та визначили пріоритетні вектори розвитку територій [36]. Також важливими інструментами для стимулювання співробітництва стали: відповідне законодавче підґрунтя, методичні рекомендації, семінари, круглі столи та інші форми навчання для керівників ОТГ, допомога приватних, громадських та державних структур у написанні проєктів.

Аналіз Реєстру договорів про співробітництво [62] показав, що 389 договорів укладено у формі реалізації спільних проєктів, 156 – у формі

спільного фінансування (утримання) комунального підприємства, у формі делегування виконання окремих завдань – 44 договори, 11 договорів укладено у формі створення спільного комунального підприємства та 3 – у формі утворення спільного органу управління (рис. 2.3.)

Рис. 2.3. Кількість договорів про співробітництво в Україні відповідно до форм співпраці.

Примітка: систематизовано автором на основі [62].

Потенціал механізму міжмуніципального співробітництва зростає у багатьох сферах. Однак практики співпраці в деяких сферах, зокрема в галузі освіти та медицини, не є широко поширеними і не існують майже в половині регіонів. Громади, що взаємодіють між собою віддають перевагу більш простим формам співпраці. Для вдосконалення процесу міжмуніципальної співпраці та забезпечення ефективної співпраці між місцевими громадами необхідно розробити спеціальні вказівки та форми типових угод для більшості областей, що становлять спільний інтерес [19]. Необхідно інформувати представників сільських, селищних та міських рад про можливості співпраці, їх переваги, додаткові рекомендації та вказівки щодо співпраці місцевих органів влади та їх належне проектування, оскільки керівники громад мало знають про можливості міжмуніципальної співпраці та побоюється нового досвіду. Високий рівень недовіри поміж громадами та загалом невміння домовлятися і співпрацювати, брак та недостатня дієвість існуючих механізмів стимулювання

співробітництва як із боку держави, так і на регіональному рівні стримують розвиток співпраці територіальних громад.

2.2. Моніторинг результативності співпраці об'єднаних територіальних громад в питаннях благоустрою території.

Візитною карткою будь-якого населеного пункту є його благоустрій. Завдання та заходи з комплексного благоустрою території населених пунктів громади розглядаються як повний спектр надання послуг, що забезпечують комфортні умови життя кожного її мешканця.

Відповідно до Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [51], благоустрій (Табл. 2.2) населених пунктів – комплекс робіт з інженерного захисту, розчищення, осушення та озеленення території, а також соціально-економічних, організаційно-правових та екологічних заходів з покращення мікроклімату, санітарного очищення, зниження рівня шуму та інше, що здійснюються на території населеного пункту з метою її раціонального використання, належного утримання та охорони, створення умов щодо захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля.

Таблиця 2.2

Основні елементи благоустрою населених пунктів [51]

Об'єкти благоустрою населених пунктів	Елементи благоустрою	Суб'єкти у сфері благоустрою населених пунктів
території загального користування: парки рекреаційні зони, сади, сквери та майданчики; пам'ятки культурної та історичної спадщини; майдани, площі, бульвари, проспекти; вулиці, дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки; пляжі; кладовища; інші території загального користування	покриття площ, вулиць, доріг, проїздів, алей, бульварів, тротуарів, пішохідних зон і доріжок	органи державної влади
	зелені насадження уздовж вулиць і доріг, в парках, скверах, на алеях, бульварах, в садах	органи місцевого самоврядування
	комплекси та об'єкти монументального мистецтва, декоративні фонтани і басейни, штучні паркові водоспади	підприємства, установи, організації
	будівлі та споруди системи інженерного захисту території	

Продовження Таблиці 2.2

території будівель та споруд інженерного захисту територій	технічні засоби регулювання дорожнього руху	Громадяни
території підприємств, установ, організацій та закріплені за ними території на умовах договору	будівлі та споруди системи збирання і вивезення відходів	органи самоорганізації населення
	засоби та обладнання зовнішнього освітлення та зовнішньої реклами	
прибудинкові території	обладнання (елементи) дитячих, спортивних та інших майданчиків	
	малі архітектурні форми	

Благоустрій територій передбачає [30]:

1) розробку та реалізацію ефективних та комплексних заходів щодо утримання населених пунктів, їх санітарних приміщень, утримання громадських об'єктів, а також природних ландшафтів, інших природних комплексів та споруд;

2) організацію належного утримання та раціонального використання територій, будівель, технічних споруд та об'єктів для рекреаційних, екологічних, оздоровчих, історичних, культурних та інших цілей;

3) створення умов для реалізації суб'єктами прав та обов'язків у сфері благоустрою населених пунктів.

В результаті проведення реформи з децентралізації, частина повноважень у сфері благоустрою населених пунктів передалась органам місцевого самоврядування (рис. 2.4.) В наслідок даної реформи утворилися об'єднані територіальні громади, проте не всі вони можуть забезпечити свою безперебійну діяльність через недостатню кількість ресурсів, в тому числі матеріальних. Тому, на сьогоднішній день сфера благоустрою досягає не високих показників якості. Це зумовлено недостатньою кількістю коштів у місцевих бюджетах, відсутністю методичних рекомендацій, відсутністю компетенцій ефективного управління в керівників громад, незначна кількість не задіяного комунального майна тощо.

Територіальні громади повинні гарантувати безпеку та комфорт громадян і забезпечувати надання усіх необхідних послуг для задоволення їх базових потреб.

Рис. 2.4. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері благоустрою населених пунктів.

Примітка: систематизовано автором на основі [29].

Відсутність системи надання мешканцям якісних комунальних послуг та забезпечення належного санітарного і екологічного стану населених пунктів, неналежний стан довкілля, що спричинено відсутністю полігону твердих побутових відходів, спеціальної техніки для вивезення сміття, майданчиків для збору сміття, контейнерів, відсутність організації, яка б виконувала ці роботи та надавала комунальні послуги членам громади, аварійні дороги, відсутність систем водовідводу та водопостачання і ще багато проблем базового рівня, які впливають на якість життя населення потребують негайного вирішення [17].

Одним із реальних інструментів попередження та вирішення таких проблем є співробітництво територіальних громад. Це партнерські відносини між органами місцевого самоврядування, акумулювання спільних зусиль та ресурсів, що стосуються вирішення таких важливих питань, як ремонт доріг, забезпечення населених пунктів централізованим водопостачанням,

створення спільних комунальних підприємств для надання якісних житлово-комунальних послуг мешканцям сусідніх громад, будівництво полігону твердих побутових відходів, придбання техніки для прибирання територій населених пунктів, налагодження системи поводження з твердими побутовими відходами, впровадження роздільного збору побутових відходів, інші питання благоустрою населених пунктів (рис. 2.5.)

Рис. 2.5. Схема організації благоустрою населених пунктів в умовах децентралізації

Примітка: створено автором на основі [1].

Моніторинг зареєстрованих договорів міжмуніципального співробітництва (рис. 2.6.) у сфері благоустрою територій свідчить про реалізацію 83 договорів між ОТГ різних регіонів. Найбільше договорів укладено в галузі управління твердими побутовими відходами – 25. Співпраця в напрямку поводження зі сміттям, зокрема, вивозом, сортуванням та захороненням та налічує 14 зареєстрованих договорів. Ремонт доріг охоплює 13 реалізованих договорів між ОТГ, 6 угод про співпрацю укладено

в сфері надання житлово-комунальних послуг, до яких належать газо-, електро- та водопостачання. В напрямку забезпечення транспортних перевезень між громадами підписано 5 договорів, а інші питання благоустрою населених пунктів налічують 20 угод про співробітництво. Майже всі договори про міжмуніципальне співробітництво укладені у формі реалізації спільних проектів.

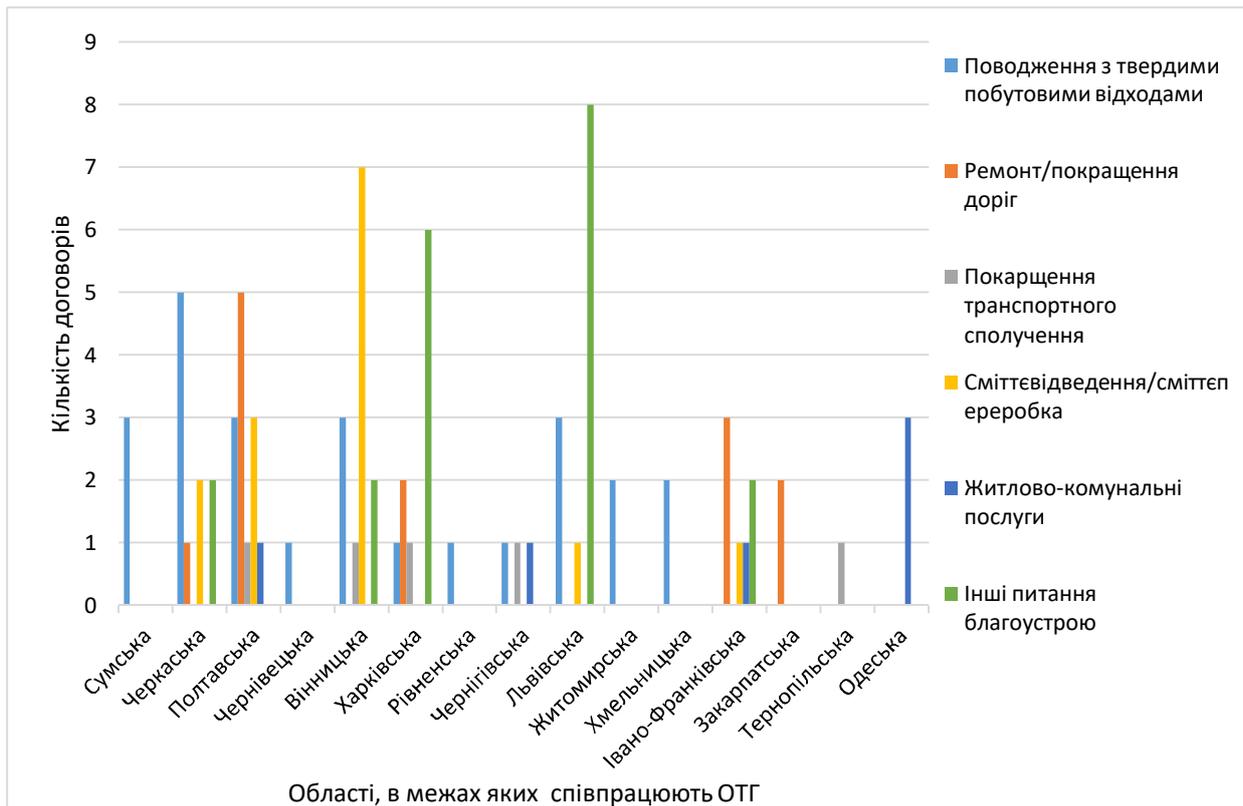

Рис. 2.6. Кількість зареєстрованих договорів про співробітництво територіальних громад в сфері благоустрою населених пунктів в Україні станом на 17.04.2020 рік.

Примітка: створено автором на основі [62].

Розглянемо принципи міжмуніципального співробітництва на прикладі Тернопільської міської об'єднаної територіальної громади. Тернопільська МТГ — об'єднана територіальна громада в Україні, на територіях Тернопільської міської ради і Зборівського району Тернопільської області. Адміністративний центр — місто Тернопіль. Утворена 14 листопада 2018 року шляхом приєднання Кобзарівської, Куровецької, Малашовецької та Чернихівської сільських рад Зборівського району до Тернопільської міської ради обласного значення. Тернопільська міська рада спільно із старостами

цих сіл працює над організацією надання якісних послуг жителям громади. Зокрема, щороку органи місцевого самоврядування передбачають фінансування на покращення інфраструктури у цих селах, надання якісних медичних та освітніх послуг, організацію транспортного сполучення та багато іншого.

Однак, поруч з Тернопільською МТГ межують інші ОТГ, зокрема Байковецька сільська об'єднана територіальна громада, жителі якої потребують постійного сполучення з Тернополем, адже більшість населення працює та користується інфраструктурою міста. Таким чином, в обох об'єднаних територіальних громадах виникає спільний інтерес та потреба – забезпечення транспортного сполучення між Байківцями та Тернополем. Тому для того, щоб не виникало труднощів у мобільності людей між громадами та для вчасного прибуття працівників на місце роботи, 22.04.2019 року між Тернопільською міською радою та Байковецькою сільською радою було укладено договір про співробітництво у формі реалізації спільного проекту «Село – Місто – Робота», який передбачає придбання автобуса для покращення транспортного сполучення даних населених пунктів.

На цьому прикладі можна побачити, що співробітництво розпочинається лише тоді, коли дві або більше територіальних громад мають однакову необхідність у чомусь. Якщо раніше територіальна громада не мала ні організаційної, ні матеріальної можливості самостійно реалізувати масштабні проекти з покращення інфраструктури, то відтепер, підписавши договір про співробітництво, вона отримує змогу реалізації спільних проектів завдяки акумуляції матеріальних і фінансових ресурсів і спільного фінансування підприємств комунальної форми власності (тобто інфраструктурних об'єктів).

Враховуючи процеси урбанізації та маятникової міграції, міжмуніципальне співробітництво здатне вирішити багато проблем,

забезпечити покращення надання послуг населенню та гарантувати високий показник якості життя. Проте для того, щоб досягнути такого ефекту, потрібно постійно підтримувати комунікації з оточуючими громадами, передбачати можливі труднощі, необхідно користуватися вітчизняним та зарубіжним досвідом міжмуніципального співробітництва та створювати проекти у сферах, де виникає необхідність. Отже, завдяки співпраці між територіальними громадами можна значно покращити життя населення, забезпечивши належне надання послуг та наявність необхідної інфраструктури або вирішуючи спільно регіональні проблеми.

2.3. Оцінка співпраці ОТГ в питаннях надання соціальних послуг населенню

Децентралізація на основі принципу субсидіарності формує на місцевому рівні перед системою надання соціальних послуг значні виклики. Органи місцевого самоврядування отримують більші можливості та повноваження, що вимагає від них активнішої участі у наданні соціальних послуг відповідно до потреб громадян. Теоретично об'єднані територіальні громади (ОТГ) здатні краще за центральні структури забезпечити адресність та обґрунтованість надання соціальних послуг, визначити фактичну потребу у них серед членів громади. Це має спростити їх планування і фінансування, здійснення контролю за виконанням, а також підвищити якість цих послуг. Проте на практиці формування ефективної системи надання соціальних послуг на місцевому рівні залишається у початковому стані [2].

Наразі надання соціальних послуг не є пріоритетним напрямом діяльності для місцевої влади. Їм приділяється значною менше уваги, ніж освітнім та медичним послугам. У результаті на місцях зберігається низка суттєвих проблем: відсутність регулярного механізму визначення потреб мешканців у соціальних послугах; незабезпеченість ОТГ соціальними працівниками; застарілість та неефективність наявного механізму

фінансування соціальних послуг; слабка співпраця між органами місцевого самоврядування сусідніх громад. Проблема забезпеченості фахівцями, які безпосередньо надають соціальні послуги, є актуальною для всій території країни. Так, у 2017 р. в Україні працювали 12 тис. фахівців з соціальної роботи, проте вже через два роки з метою економії коштів більшість соціальних працівників було скорочено [66].

Низька пріоритетність системи надання соціальних послуг призводить до виділення фінансових ресурсів за залишковим принципом, коштів вистачає лише на її підтримку, що не передбачає розвитку. Функції соціального захисту на місцевому рівні фінансуються здебільшого за рахунок цільової субвенції з державного бюджету. Субвенції на допомогу сім'ям із дітьми, забезпечення пільг та житлові субсидії, на соціальну допомогу на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, надходять на районний рівень. З бюджету громад фінансуються заробітні плати соціальних працівників, які здійснюють допомогу самотнім і хворим громадянам. Проте більшість бюджетних коштів витрачається не на надання цих послуг, а на утримання установ та оплату працівників. Місцева влада не в змозі забезпечити ефективне фінансування системи надання соціальних послуг у громаді, більше того, не має розуміння, яким саме чином потрібно оновлювати цю систему, а також не вміє чітко планувати необхідні видатки на соціальні послуги [63].

За таких умов важливим завданням є створення стимулів для місцевої влади у розвитку системи надання соціальних послуг у громаді для підвищення пріоритетності цієї сфери. Йдеться передусім про стратегічне планування надання та фінансування соціальних послуг, для чого має бути визначено соціальний стандарт фінансування сфери надання соціальних послуг – законодавчо встановлена частка місцевого бюджету, яка має бути спрямована на розвиток системи соціальних послуг. Таким чином, держава зможе забезпечити виконання функції надання соціальних послуг для

громадян в кожній ОТГ. Доцільним також є впровадження фінансового заохочення (в якості бюджетної підтримки спеціалізованих програм, розроблених для реалізації на рівні ОТГ) для громад, які успішно реалізують політику держави в сфері надання соціальних послуг. Бюджетні кошти наразі є основним джерелом фінансування соціальних послуг. Так, 85,5 % наданої територіальними центрами соціального обслуговування грошової та натуральної допомоги були профінансовані за рахунок місцевих бюджетів, і лише 15,4 % – з позабюджетних коштів. Використання інструментів фандрейзингу для залучення позабюджетних коштів здебільшого залишається поза увагою місцевої влади. Між тим, застосовуючи такі інструменти, місцева влада може значно розширити можливості для реалізації необхідних проектів у соціальній сфері.

Прийнятий в 2014 р. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» забезпечив правові рамки для взаємодії громад з метою організаційного та інституційного забезпечення територіального розвитку. Станом на 17.04.2020 р. загальна кількість договорів про співпрацю між громадами у сфері надання соціальних послуг сягнула 53 од. Безумовним лідером є Сумська область, де зареєстровано 18 договорів про співпрацю (рис 2.7.)

Зокрема, у формі спільного фінансування (утримання) інфраструктурного об'єкта та реалізації спільних проектів зареєстровано по 25 договорів і 3 угоди про міжмуніципальне співробітництво охоплює делегування виконання окремих завдань (рис. 2.8.)

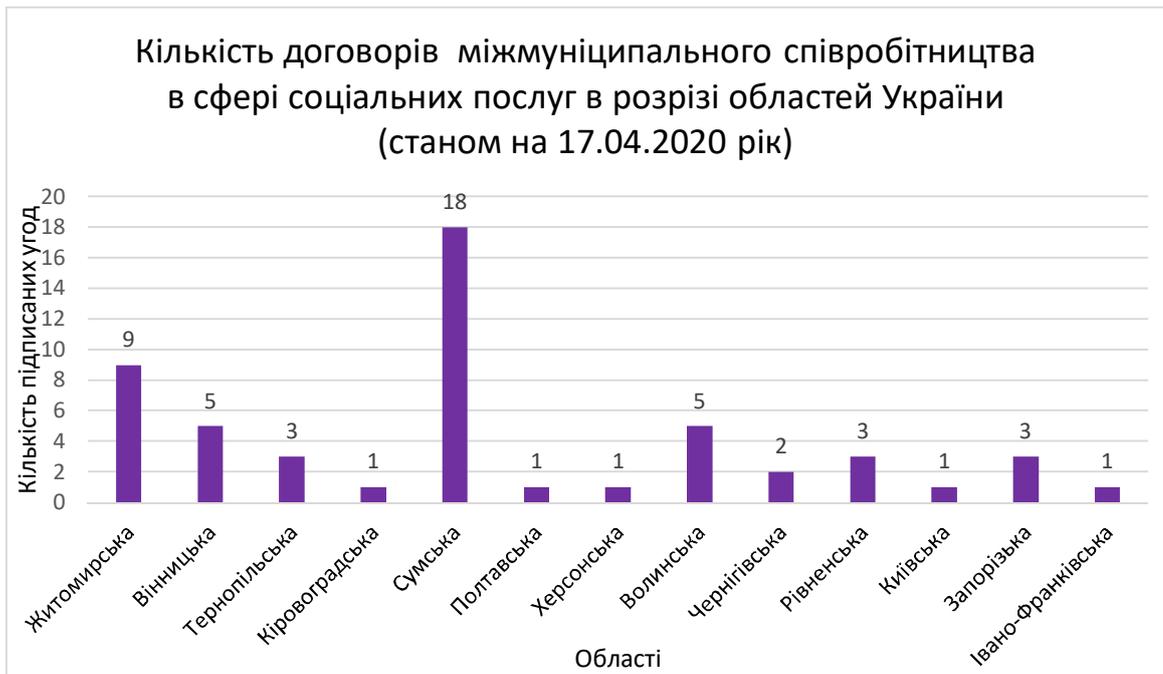

Рис. 2.7. Кількість зареєстрованих договорів співробітництва територіальних громад в Україні в сфері соціальних послуг в розрізі областей.

Примітка: систематизовано автором на основі [62].

Таке співробітництво дало змогу створити/покращити уже наявні соціальні послуги в напрямку: забезпечення продуктами харчування, гарячим харчуванням, засобами малої механізації, здійснення соціально-побутового патронажу, соціально-побутової адаптації, наданні матеріальної допомоги особам, що знаходяться у складній життєвій ситуації, забезпечення потреб людей з особливими потребами тощо.

Рис. 2.8. Кількість зареєстрованих договорів у сфері соціальних послуг відповідно до форм співпраці в Україні.

Примітка: систематизовано автором на основі [62].

Для кращого розуміння суті співробітництва територіальних громад в сфері надання соціальних послуг, розглянемо приклад реалізації проєкту Тернопільської МТГ спільно з Байковецькою СТГ (рис 2.9.)

Проєкт «Діти – наше майбутнє» (Договір про співробітництва територіальних громад у формі реалізації спільного проєкту від 22.04.2019 року, зареєстрований у Мінрегіоні 06.05.2019 року №392) [62]. Тернопільська міська територіальна громада спільно з Байковецькою сільською об'єднаною територіальною громадою підготували проєкт «Діти – наше майбутнє (Дитячий навчальний заклад, зокрема для дітей з особливими потребами Тернопільської та Байковецької ОТГ)»[36].

Мета проєкту – забезпечення умов рівного доступу до якісної дошкільної освіти для кожної дитини відповідного віку, зокрема з особливими потребами, шляхом розширення мережі дошкільних навчальних закладів.

Ціль – підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою на території Тернопільської та Байковецької громад, шляхом будівництва нового дитячого садка.

У Тернопільській міській і Байковецькій сільській територіальних громадах існує проблема із доступністю та якістю надання послуги дошкільної освіти, зокрема для дітей з особливими потребами. Наявна мережа дошкільних навчальних закладів у громадах не повною мірою задовольняє освітні потреби населення. Наближеність Байковецької сільської громади до м. Тернополя дозволяє її мешканцям користуватися інфраструктурою міської громади, насамперед відвідувати дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади. Так, за рахунок переповнення груп дошкільним вихованням охоплено лише 85% дітей (10 177) Тернопільської МТГ.

Потреба будівництва нового дитячого садка в м. Тернополі обумовлена відсутністю достатньої кількості місць у наявних дошкільних навчальних закладах і переповненістю їх груп.

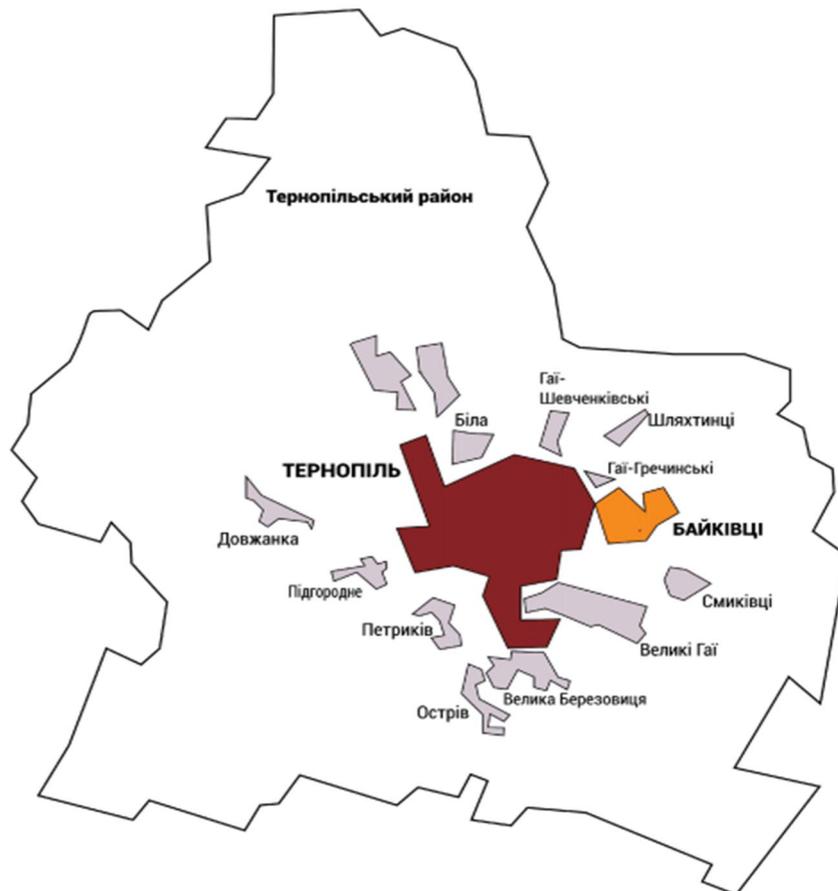

Рис. 2.9. Схема Тернопільського району.

Примітка: систематизовано автором на основі [36].

Реалізація проекту спільними зусиллями двох громад дозволить забезпечити права дітей на доступність і безоплатність дошкільної освіти відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту».

Співробітництво громад дає змогу вирішити велику кількість виникаючих проблем та надати якісніші послуги для більшої частини населення. Через брак місцевих коштів територіальні громади не завжди можуть забезпечити надання базових послуг в тому числі у соціальній сфері. Завдяки міжмуніципальній співпраці ОТГ актуалізують питання життєвої важливості та спрямовують свої зусилля на створення/покращення умов для комфортного життя громади. Акумуляуючи досвід, компетенції, матеріальні, людські та земельні ресурси територіальні громади спроможні розв'язати проблеми, які стосуються двох і більше громад. Водночас це дасть змогу зекономити кошти кожної громади окремо, які згодом можуть втілитись у ще один проект співпраці та вирішити інші питання.

Висновки до 2 розділу

Міжмуніципальне співробітництво складається з декількох етапів, одним з яких є підписання договору між суб'єктами співпраці. Підготовка проекту такого договору є важливим та відповідальним моментом, який полягає у формуванні договірних засадах співпраці, що забезпечують та регламентують обов'язки, права та завдання кожного суб'єкту угоди.

Для належної організації укладання договорів, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України були підготовані Методичні рекомендації, які полягають у створенні примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад. Примірні форми договорів, так звані шаблони, створені у відповідності до кожної з форм співпраці.

Станом на 17 квітня 2020 року в Україні зареєстровано 603 договорів про співробітництво територіальних громад.

Динаміка процесу співробітництва має позитивний характер, адже з 2014 по 2020 роки співпраця між територіальними громадами посилилася і підтвердженням цьому є кількість укладених договорів, яка постійно зростає.

ОТГ співпрацюють між собою у різних сферах життєдіяльності, для забезпечення якіснішого та швидшого вирішення актуальних проблем. Однією з галузей, де створена значна кількість договорів про співробітництво територіальних громад є благоустрій населених пунктів.

Моніторинг зареєстрованих договорів міжмуніципального співробітництва у сфері благоустрою територій свідчить про реалізацію 84 договорів між ОТГ різних регіонів. Найбільше договорів укладено в галузі управління твердими побутовими відходами – 25. Співпраця в напрямку поводження зі сміттям, зокрема, вивозом, сортуванням та захороненням та налічує 14 зареєстрованих договорів. Ремонт доріг охоплює 13 реалізованих договорів між ОТГ, 7 угод про співпрацю укладено в сфері надання житлово-комунальних послуг, до яких належать газо-, електро- та водопостачання. В

напрямку забезпечення транспортних перевезень між громадами підписано 5 договорів, а інші питання благоустрою населених пунктів налічують 20 угод про співробітництво. Майже всі договори про міжмуніципальне співробітництво укладені у формі реалізації спільних проєктів.

Одним з позитивних прикладів співробітництва у даній сфері є створений Тернопільською МТГ спільно з Байковецькою СТГ проєкт «Село – Місто – Робота», який передбачає придбання автобуса для покращення транспортного сполучення даних населених пунктів.

Іншою затребуваною сферою, в якій співробітництво територіальних громад є необхідністю – надання соціальних послуг

Станом на 17.04.2020 р. загальна кількість договорів про співпрацю між громадами у сфері надання соціальних послуг сягнула 53 од. Зокрема, у формі спільного фінансування (утримання) інфраструктурного об'єкта та реалізації спільних проєктів зареєстровано по 25 договорів і 3 угоди про міжмуніципальне співробітництво охоплює делегування виконання окремих завдань.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ ТА МЕХАНІЗМІВ СПІВПРАЦІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

3.1. Використання співпраці ОТГ для забезпечення циркулярної моделі розвитку території

Однією з моделей забезпечення сталого економічного розвитку країн світу є циркулярна економіка (економіка замкнутого циклу). Поняття циркулярної економіки з'явилося в 1990 р. як нова стратегія сталого розвитку і можлива альтернатива класичній економіці. У той час як структурою лінійної економіки є «take, make, waste» («добути, використати, викинути»), принципи економіки замкнутого циклу мають вигляд 3 R (рис. 3.1.)

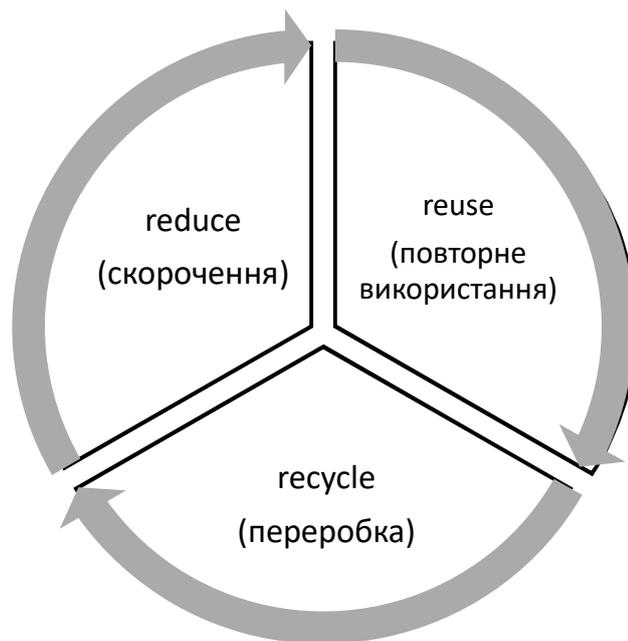

Рис. 3.1. Принципи циркулярної економіки.
Примітка: систематизовано автором на основі [44].

Завдяки цим принципам можна зменшити потребу в первинних матеріалах та підвищити ефективність використання ресурсів. Концепція циркулярної економіки розглядається як життєздатна стратегія альтернативного розвитку з метою послаблення напруженості між розвитком економіки та охороною навколишнього середовища.

Перехід до економічного устрою з повторним використанням ресурсів вимагає змін в усіх ланцюгах створення доданої вартості – від проектування (дизайну виробів) до нових бізнес-моделей, від нових способів перетворення відходів на ресурси до нових моделей поведінки споживачів (Табл. 3.1). Це означає необхідність всеохоплюючих системних змін та інновацій не лише у технологіях виробництва, а і у питаннях організації, суспільного устрою, способах фінансування та заходах політики.

Тому циркулярну економіку варто розглядати на мікро-, мезо- та макрорівнях, що охоплюють виробництво, споживання та правильне використання підходів.

Таблиця 3.1

**Використання ідеї циркулярної економіки іноземними
корпораціями [73], [45]**

Назва корпорації	Напрямок практичного використання концепції
Dell	Допомагають позбавитися від комп'ютерного сміття
H&M	Виготовляють джинси з переробленої бавовни
Levi Strauss & Co	збирають старі джинси з метою перетворення їх на ізоляційні матеріали для будівель, пом'якшувальний матеріал та нові волокна для одягу
Carlsberg	Розробляє дерево-волокнисту пляшку, що біологічно розкладається «Green Fiber Botle»
Levi Strauss & Co	Повертає в життя старий одяг будь-якого бренду
Omni United	Співпрацювали з Timberland для використання гумових шин у вигляді подошви для взуття Outland Outwear
Energizer	Переробка використаних батарейок у нові

Отже, циркулярна економіка – це не традиційний рециклінг. В ідеалі вона починає діяти задовго до того, як товар приходить у непридатність, потребує переробки або ремонту. Концепція циркулярної економіки має на увазі безпосередню участь на етапах планування і розробки товарів для забезпечення тривалого життєвого циклу й високого потенціалу для подальшого повторного використання, модернізації, відновлення та рециклінгу [44].

Для забезпечення циркулярної моделі розвитку територій важливим є співробітництво територіальних громад у даному напрямку. Для збереження довкілля, диверсифікації виробництва, посилення економічної спроможності, забезпечення сталого розвитку територій територіальні громади можуть об'єднувати свої зусилля та створювати спільні проєкти або інфраструктурні об'єкти по переробці відходів та використаних матеріалів.

В Україні існує практика міжмуніципального співробітництва у сфері управління побутовими відходами. Громади пишуть проєкти, створюють спільні комунальні підприємства або ж займаються співфінансуванням певного інфраструктурного об'єкта. В Україні станом на 17.04.2020 рік налічується 14 чинних договорів співробітництва у сфері управління твердими побутовими відходами [62]. Однак, в більшості дана діяльність спрямована не на переробку відходів, а на спалення, захоронення та утилізацію. За даними звіту Мінрегіону України про стан сфери поводження з побутовими відходами в Україні в 2019 році утворилося близько 52 млн. м³ побутових відходів, а це орієнтовно 11 млн. тонн, з них перероблено та утилізовано лише близько 6,6% побутових відходів, 2,5% – спалено, а 4,2% побутових відходів потрапило на заготівельні пункти вторинної сировини та сміттєпереробні заводи (рис. 3.2)

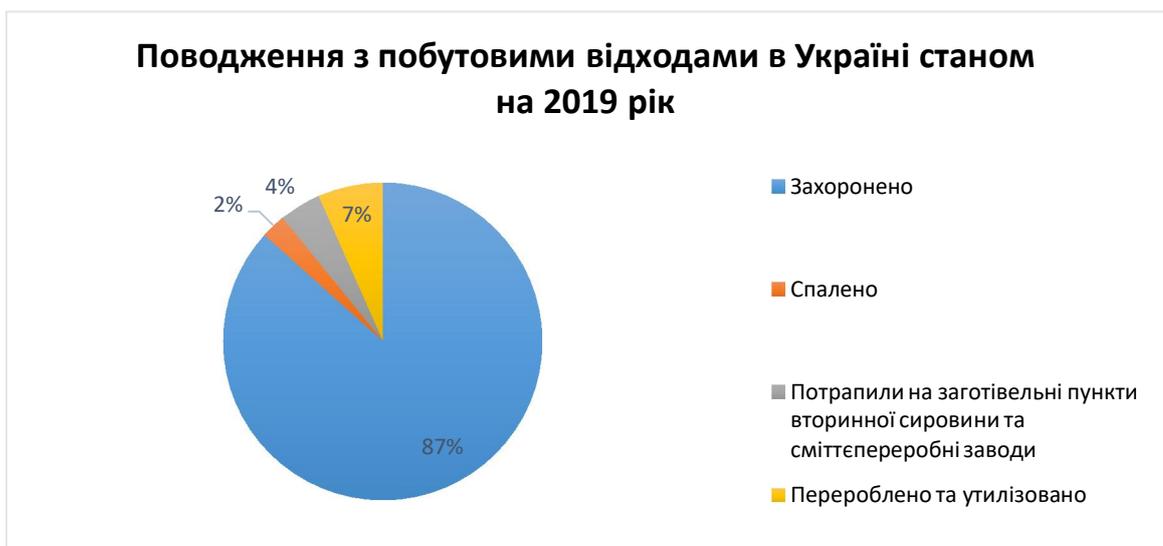

Рис. 3. 2. Стан поводження з побутовими відходами в Україні станом на 2019 рік.

Примітка: систематизовано автором на основі [19].

За такої ситуації, яка склалася в Україні, більшість вчених (особливо представники Римського клубу) розглядають саме модель циркулярної економіки як безальтернативний шлях її розвитку. Основними їхніми аргументами є те, що перехід від старої лінійної моделі економіки до циркулярної обіцяє створення нових ринкових ніш (промдизайну, інжинірингу, ремануфактурингу, переробки, сервісу), а також нових бізнес-моделей, що забезпечить зростання зайнятості населення громад, економічне зростання та зменшення шкідливих викидів у повітря. Але для виходу на цей якісно новий рівень ресурсної ефективності знадобляться технологічні інновації та зміна шаблонів поведінки, масштабні інвестиції та спеціальні пакети державного стимулювання. Важливою перевагою цієї моделі слугує зменшення обсягу відходів. Але обов'язковим елементом повинно бути відповідне законодавство, направлене на розробку і поширення екологічних технологій. Головним недоліком можна назвати те, що далеко не всі види відходів підлягають переробці.

В умовах децентралізації, поступ має висхідний напрямок, тому модель циркулярного розвитку територій повинна утворюватися і функціонувати на рівні територіальних громад, згодом перетворюючись в стратегічну концепцію розвитку держави. Позитивним прикладом слугує співробітництво Борщівської МТГ, Скала-Подільської СТГ та Заводської СТГ Тернопільської області у формі утворення спільного комунального підприємства «Надія» Борщівської міської ради в галузі переробки пластикових відходів на полімерні матеріали [62].

На наш погляд, співпраця ОТГ в напрямку циркулярної економіки – це реальний механізм для зміни парадигми використання ресурсів та розвиток за концепцією Сталого розвитку, який у свою чергу охоплює економічне, соціальне та екологічне благополуччя. Звісно, це не легкий шлях, який передбачає тривалий процес адаптації населення до даної концепції, потребує залучення зарубіжного досвіду, методичних рекомендацій та значної підтримки з боку держави. Проте, співробітництво громад в сфері

повторного використання ресурсів дасть змогу забезпечити покращення екологічної ситуації в регіоні, залучення іноземних інвестицій, збільшити ВВП регіону, створити додаткові робочі місця і створити свідому поведінку людей щодо правильного використання ресурсів [47].

Розширення масштабів циркулярної економіки та впровадження нових циркулярних бізнес-моделей неможливо без системної комплексної перебудови, починаючи від законодавчого регулювання, впровадження технологій та інновацій, фінансування і ведення нових стандартів до формування готовності суспільства в цілому змінювати свої звички в сторону широкого використання циркулярних продуктів, створення нових платформ і схем взаємодії виробників і споживачів циркулярних товарів.

3.2. Співпраця ОТГ в питаннях цивільного захисту жителів територій

Відповідно до вимог чинного законодавства, в Україні повинна бути побудована проста та логічна система місцевого самоврядування, здатна забезпечити комфортне та безпечне життя громадян. Найважливіші для людей повноваження передаються на найближчий до них рівень влади.

Прийняті умови життєдіяльності людини прямо залежать від її умов безпечного перебування в навколишньому середовищі. Тому один із основних напрямків співпраці ОТГ – кооперація для забезпечення побудови такої системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, що спроможна гарантувати безпеку людини [43].

До імплементації чинної реформи децентралізації управління здійсненням функцій охорони громадського порядку та забезпечення цивільного захисту (далі – ЦЗ) в Україні здійснювалося на рівні районів та міст обласного значення. Переважна більшість органів місцевого самоврядування базового рівня не мали можливості виконувати зазначені функції з огляду на інституційну слабкість та обмежені фінансові можливості.

При впровадженні реформи децентралізації зростає актуальність завдання щодо забезпечення цивільного захисту та захисту правопорядку в об'єднаних територіальних громадах, з огляду на збільшення кількості мешканців самоврядних громад базового рівня та підвищення інституційної та фінансової спроможності ОТГ забезпечувати безпеку та цивільний захист на відповідних територіях. Можна очікувати, що на новому етапі реформи (2019 – 2021 рр.), який передбачає, у тому числі, укрупнення районів, зростатиме функціональне навантаження на органи місцевого самоврядування в ОТГ щодо забезпечення правопорядку та цивільної безпеки [49].

Аналіз функцій та повноважень ЦЗ, які зараз законодавчо делеговані органам місцевого самоврядування, показує, що вони є основними суб'єктами державного управління в цій галузі на відповідних адміністративно-територіальних рівнях. Однак такі підходи, що застосовуються в Кодексі цивільного захисту України, не відповідають нормі пункту 3 ст. 36 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [55], згідно з яким органи виконавчої влади сільських, селищних та міських рад організовують та беруть участь у здійсненні заходів у зв'язку з організацією заходів цивільного захисту на відповідних територіях. Місцеві органи самоврядування не можуть реагувати на всі виклики в галузі ЦВ, тому необхідна розробка дієвої системи цивільного захисту на рівні ОТГ [50].

Крім визначених у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» повноважень з питань захисту населення від надзвичайних ситуацій, Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. № 333-р, гасіння пожеж віднесено до основних повноважень органів місцевого самоврядування базового рівня (сільської, селищної, міської ради та їх виконавчих органів). Стратегією реформування ДСНС (розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 січня 2017 р. № 61 р) передбачено заходи щодо розвитку та забезпечення пожежогасіння і

реагування на надзвичайні ситуації на місцевому рівні. Реалізація основних заходів у сфері цивільного захисту (рис. 3.3.) здійснювалася на рівні міст обласного значення, районних центрів.

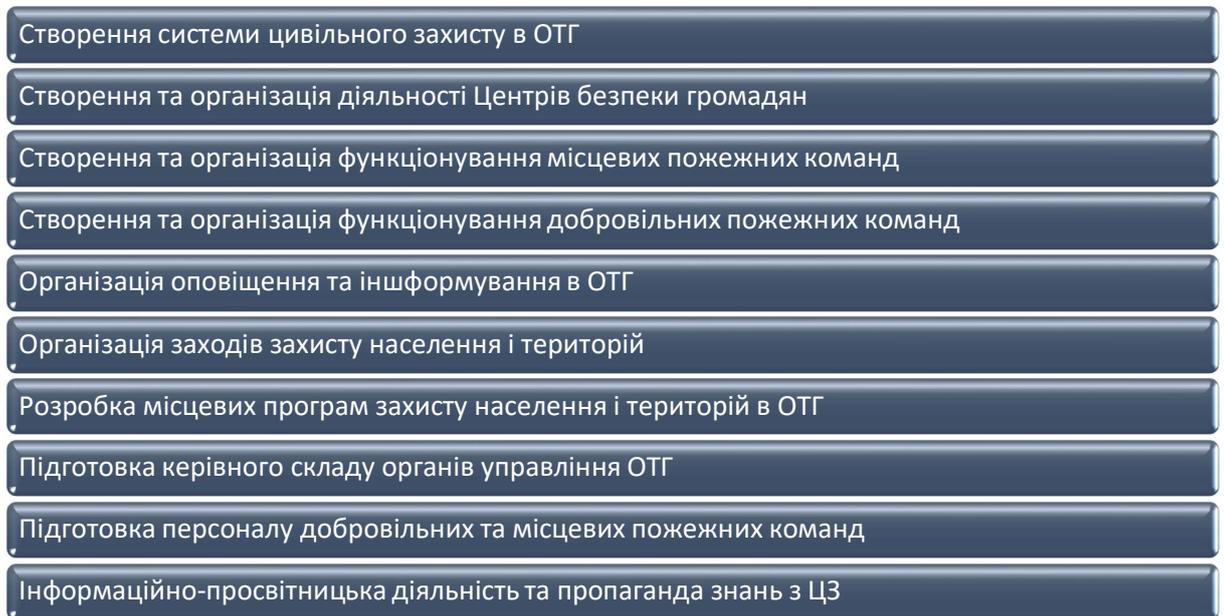

Рис. 3.3. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту.

Примітка: систематизовано автором на основі [33].

Тому основною метою нормативно-правових актів є визначення послуг шляхом створення у кожному центрі територіальної громади відповідних органів управління та сил цивільного захисту (місцевих пожежних частин, комунальних та добровільних рятувальних формувань), їх належного забезпечення для надання допомоги населенню.

В результаті реформи децентралізації чимала кількість об'єднаних громад є мало спроможними. У них існує дефіцит ресурсів, що прямо впливає на процес розвитку та забезпечення життєво необхідних потреб громади. В розрізі управління в сфері цивільного захисту неспроможні територіальні громади перебувають у зоні великого ризику, адже переважно у них відсутні пожежні команди, економічно недосконала організація реагування на надзвичайні ситуації, існує невідповідність матеріально-технічного забезпечення, значна віддаленість від державних пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС. Для зменшення часу прибуття рятувальної

служби до місця виклику, збереження життя населення, захисту території та матеріального надбання від надзвичайних ситуацій, варто застосовувати превентивні заходи захисту та об'єднувати зусилля громад, які межують між собою [43].

Враховуючи незначний фінансовий стан об'єднаних територіальних громад, Головні територіальні управління ДСНС України та місцеві органи влади використовують практику залучення коштів державного фонду регіонального розвитку, субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам та ініціюють міжмуніципальне співробітництво в сфері формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад; реалізації заходів цивільного захисту в новоутворених об'єднаних територіальних громадах, зокрема для створення нових підрозділів місцевої пожежної охорони (будівництво пожежних депо, придбання пожежної техніки); придбання пожежно-рятувального обладнання та пожежної техніки для вже існуючих підрозділів місцевої пожежної охорони та модернізацію місцевих систем оповіщення населення.

Міжмуніципальне співробітництво в галузі цивільного захисту стрімко розвивається (рис.3.4.). На період 17.04.2020 року в Україні зареєстровано 40 договорів співробітництва територіальних громад (рис. 3.5.)

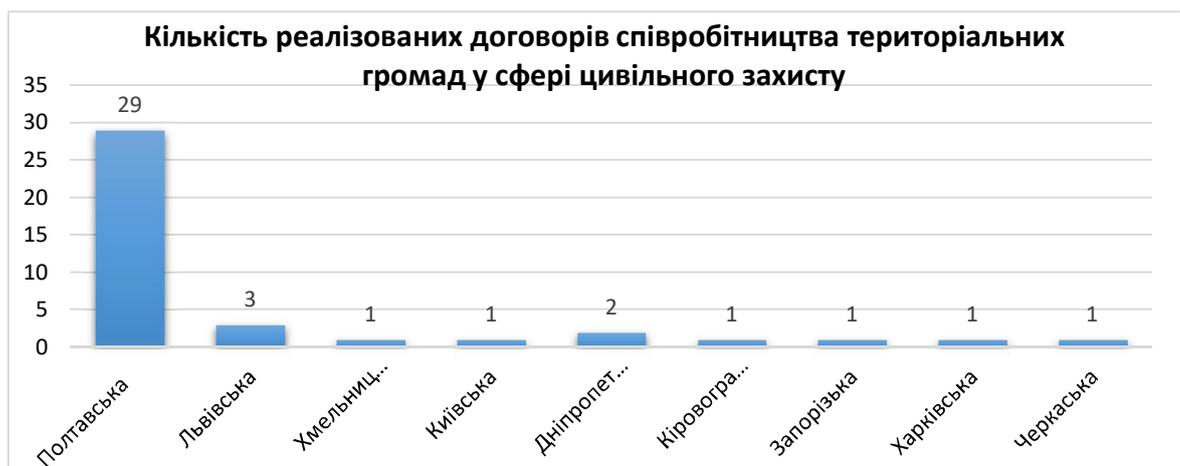

Рис. 3.4. Кількість зареєстрованих договорів міжмуніципального співробітництва в галузі цивільного захисту в Україні станом на 17.04.2020 року.

Примітка: систематизовано автором на основі [62].

Рис. 3.5. Відсоткова частка форм співробітництва відповідно до кількості зареєстрованих договорів у сфері цивільного захисту в Україні.

Примітка: систематизовано автором на основі [62].

Співробітництво громад упроваджено за наступними напрямками: створення в структурі виконавчих органів об'єднаних територіальних громад підрозділу з питань цивільного захисту (або окремої посадової особи); створення місцевих та добровільних пожежно-рятувальних підрозділів; матеріально-технічне забезпечення утворених пожежно-рятувальних підрозділів; проведення на базі навчальних підрозділів ДСНС підготовки фахівців з питань цивільного захисту та працівників пожежно-рятувальних підрозділів; сприяння у реалізації проектів (заходів) щодо інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад у сфері цивільного захисту; надання методичної допомоги шляхом підготовки та випуску посібників, порадників, плакатів та іншої друкованої продукції.

За результатами заходів співпраці, завдяки спільній роботі з об'єднаними територіальними громадами на території областей утворено місцеві та добровільні пожежно-рятувальних підрозділи, які включено до системи реагування на надзвичайні ситуації та пожежі відповідних адміністративних територій. Фінансове забезпечення витрат, пов'язаних із здійсненням органами місцевого самоврядування повноважень у сфері цивільного захисту, здійснюється за рахунок коштів місцевого та державного

бюджетів, коштів суб'єктів господарювання, інших джерел, не заборонених законодавством. Для фінансування спільних проектів у сфері цивільного захисту органами місцевого самоврядування використовуються кошти у вигляді дотацій та субвенцій, а саме: Державного фонду регіонального розвитку шляхом розробки та впровадження інвестиційних проектів; субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад.

Міжмуніципальне співробітництво в сфері цивільного захисту дасть змогу: забезпечити належний рівень безпеки життєдіяльності населення, захист суб'єктів господарювання і територій від загрози виникнення надзвичайних ситуацій; створити дієву сучасну європейську систему запобігання виникненню надзвичайних ситуацій та профілактики пожеж; удосконалення системи реагування на пожежі, надзвичайні ситуації та інші небезпечні події; скоротити час прибуття пожежно-рятувальних підрозділів до місця виклику (до 10 хвилин у місті та до 20 хвилин у сільській місцевості); зменшити збитки національній економіці та населення у разі виникнення пожеж, надзвичайних ситуацій, небезпечних гідрометеорологічних явищ; створити оптимальну систему управління єдиною державною системою цивільного захисту та підвищити ефективність її функціонування.

3.3. Дорожня карта співробітництва територіальних громад в напрямку інклюзивного розвитку

В умовах практичного вичерпання потенціалу традиційних чинників економічного зростання, а також зважаючи на новітні тренди економічного розвитку (метрополізація, мережизація, інтелектуалізація та діджиталізація суспільно-економічних процесів) зростає необхідність пошуку виважених рішень щодо вибору траєкторії інноваційного розвитку, ефективного використання їх ендогенного соціально-економічного потенціалу, модифікації системи управління трансформаційними процесами в економіці

громад та регіонів в контексті формування надійної бази для прориву і підвищення конкурентоспроможності в глобальному масштабі через використання механізму міжмуніципального співробітництва.

У межах цієї парадигми виникла та отримала значний інтерес і поширення концепція інклюзивного сталого зростання (inclusive sustainable growth). Інклюзія (англ. inclusion – включення, залученість) – це збільшення ступеню участі усіх громадян соціуму у процесі економічного зростання і справедливий розподіл його результатів.

Концепція інклюзивного розвитку передбачає, що кожен суб'єкт економіки є важливим, унікальним, цінним для суспільства і має можливості, щоб задовольнити свої потреби. В узагальненому розумінні інклюзивний (від англ. Inclusiveness – залученість) розвиток полягає в необхідності посилення залучення до вирішення проблем розвитку усіх верств населення, а також зростання залученості до розвитку усіх територій. «Інклюзивний розвиток» – поняття, яке має широке значення і реалізується в багатьох аспектах, у зв'язку з чим в економічній літературі, оглядах та доповідях міжнародних інституцій відсутнє його загальноприйняте трактування та єдине уявлення про цей процес.

Проектом «Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року» [60] визначено, що інклюзивний розвиток – це економічне зростання, яке створює для всіх верств населення максимальні можливості для працевлаштування та участі в усіх сферах життєдіяльності країни, а також забезпечує справедливий розподіл результатів праці.

Інклюзивний розвиток принципово відрізняється від стандартного економічного зростання, оскільки має ширші цілі, ніж збільшення доходів і ВВП, та вимагає, щоб уряд країни активно працював для досягнення цих цілей, не припускаючи, що позитивні результати автоматично з'являтимуться внаслідок зростання; зміщує акцент на розвиток людини і підвищення її добробуту та зниження рівня бідності і нерівності; спрямоване на зростання

залученості та активної участі в економіці, а не лише на результати розподілу [59].

Для реалізації Стратегії Сталого розвитку потрібно використовувати тактичні кроки щодо імплементації інклюзивного розвитку як важливого напрямку розвитку держави. Важливим аспектом тут є насамперед територіальний розвиток, який можна забезпечити через механізм співробітництва територіальних громад. ОТГ на засадах спільних інтересів та ресурсів можуть створювати нові можливості для людей та водночас просувати нову тенденцію розвитку суспільства.

Для забезпечення інклюзивного розвитку варто запропонувати пакет з п'яти цілей у таких сферах, як зайнятість, інновації, зміна клімату та енергетика, освіта, боротьба проти бідності та соціального відчуження, для досягнення яких кожній громаді в якості пріоритетних окремо висунуті наступні сім напрямів діяльності:

Таблиця 3.2

Пріоритетні напрями діяльності для забезпечення інклюзивного розвитку [59], [76]

№, п/н	Напрямок діяльності	Основна суть
1.	«Інноваційний союз»	об'єднання зусиль для створення і впровадження інновацій, що дозволить використовувати інноваційні ідеї у виробництві товарів і послуг, сприятиме створенню нових робочих місць і зростанню економіки
2.	«Рух молоді»	підвищення якості освіти, залучення молоді на ринок праці, створення креативних студій
3.	«Розвиток цифрових технологій»	прискорення повсюдного використання високошвидкісного Інтернету і надання можливостей участі фізичних і юридичних осіб в загальному цифровому просторі.
4.	«Доцільне використання ресурсів»	розумне використання джерел енергії, перехід на економіку з низьким споживанням вуглеводневої сировини, збільшення використання джерел відновлюваної енергії, зниження залежності зростання економіки від кількості споживаних ресурсів.

Продовження Таблиці 3.2

5.	«Індустріальна політика, спрямована на глобалізацію»	поліпшення умов для підприємництва, в першу чергу для малого і середнього бізнесу через співпрацю з іноземними партнерами та інвесторами.
6.	«План з розвитку нових здібностей і збільшення кількості робочих місць»	модернізація ринків праці, підвищення мобільності трудових ресурсів, надання можливостей для отримання нових знань і навичок, щоб збільшити можливості для працевлаштування
7.	«Регіональна політика проти бідності»	підвищення зайнятості і зниження рівня бідності за рахунок економічного розвитку на всій території країни.

Отже, на основі аналізу сучасної економічної літератури, оглядів, доповідей, підготовлених міжнародними експертами можна визначити ключові завдання інклюзивного зростання, які передбачають: ширші цілі (не тільки збільшення доходу або ВВП); всебічний розвиток людського капіталу (високий рівень зайнятості, інвестування в освіту); покращення якості життя громадян, скорочення нерівності і бідності, системи соціального захисту і сприяння більшому об'єднанню суспільства – розвиток соціальної залученості; важливість активної участі громадян в економічному житті, а не тільки в розподілі доходу; отримання вигоди широкими верствами населення, особливо дітьми, жінками, людьми похилого віку; дбайливе використання природних ресурсів і захист навколишнього середовища, перехід економіки на «зелені принципи» через збільшення частки відновлених джерел енергії. переваги економічного зростання мають поширюватися на усі регіони країни, посилюючи територіальну єдність; усунення регіональних диспропорцій. Важливою є залученість в процес інклюзивного розвитку різних секторів економіки (не тільки високотехнологічних) при акценті на інфраструктуру, як необхідну умову інклюзивності і сталості зростання.

Роль міжмуніципального співробітництва у забезпеченні інклюзивного розвитку визначається досягненням нової якості економічного зростання, соціальних ефектів, що супроводжуються підвищенням рівня та якості життя населення міст, сіл, селищ, регіонів та країни загалом [44].

Інклюзивність проявляється в тому, наскільки ефективно розвиваються міста відносно об'єднаних громад та регіонів, чи вони лише концентрують ресурси, і нічого умовно кажучи не віддають на периферію, чи навпаки є позитивні естерналії за рахунок передачі великими центрами ділової активності імпульсів розвитку, що виникають з їх вищого комунікаційного, організаційного та інформаційного потенціалу, на прилеглі території.

Отже, до актуальних проблем розвитку співробітництва територіальних громад як механізму економічної активності у забезпеченні сталого інклюзивного розвитку регіонів належать демографічні (пов'язані з концентрацією населення в обласних центрах та міграційними процесами), соціальні (посилення соціальної стратифікації у містах та приміських територіях), економічні (дисбаланси на міському ринку праці, неформальна зайнятість та брак фінансів для забезпечення базових потреб населення, брак доступного житла, деградація й виснаження інфраструктури новими житловими кварталами, підключенням до інженерних інфраструктур), транспортні, екологічні, земельні проблеми, містобудівні (просторове планування та оновлення містобудівної документації) тощо.

Проведене дослідження дозволяє констатувати наступне:

1. Сьогодні інклюзивність – це важлива платформа соціально-економічного розвитку як в глобальному, так і локальному масштабі, а основним чинником інклюзивного розвитку є людський капітал – його примноження і ефективне використання. Відтак, нині пріоритетним є перегляд пріоритетів та інструментів реалізації соціальної політики в контексті запобігання втрат людського капіталу на фоні значної депопуляції населення України. Особливо сьогодні треба втримати і зберегти концентрацію креативних людей в різних сферах, які здатні розвивати креативні та інноваційні види діяльності. Концентрація креативних людей можлива через різні хаби, акселератори, бізнес-інкубатори, творчі простори і творчі платформи, громадські простори, освітні і креативні кластери (дозволяють залучати і знаходити креативних людей зовні).

2. Недосконалість вітчизняного організаційно-інституційного забезпечення питань інклюзивного розвитку, що проявляється, серед іншого, у відсутності: національних соціальних стандартів якості життя населення, прозорих механізмів з їх дотримання на всій території держави; відповідної муніципальної та регіональної статистики для оцінки та аналізу розвитку міст тощо. В контексті цього актуальною буде розробка та реалізація на національному рівні «Міського аудиту» на зразок існуючого в країнах ЄС. При цьому, регіональним та місцевим органам влади при розробці (уточненні цілей) стратегічних і програмних документів регіонального розвитку потрібно зважати на еластичність процесів розвитку міст і регіонів з метою уникнення просторових дисбалансів і асиметрій.

3. При виробленні обґрунтованої ефективності політики реформ в Україні слід враховувати не лише статистичні, але і соціологічні результати оцінки суспільних настроїв, особливо в умовах децентралізації повноважень, відповідальності, прийняття рішень. Дослідження показали, що низькою є залежність між показниками економічного розвитку та оцінками мешканців щодо комфортності проживання, якості обслуговування та послуг, інфраструктурних можливостей розвитку міст. Має місце конфліктогенність міського простору, економічний розвиток не супроводжується необхідним відчуттям комфортності та якості проживання. Причинами є як неефективний перерозподіл ресурсів, так і непоінформованість громадян (а тому і відповідне сприйняття) щодо суспільно-економічних процесів в місті, здебільшого через не включеність до них (брак інклюзії).

Крім того, з огляду на проведені дослідження, для досягнення цілей інклюзивного розвитку міст і регіонів важливим є співробітництво ОТГ та партнерський підхід у виробленні спільного бачення розвитку територій на засадах інклюзивності – залучення широкого кола фахівців, вчених, експертів, адміністрації міст, громадських організацій, мешканців та представників бізнес-середовища (зокрема, через кластери і різні платформи

співпраці) при обов'язковому громадському контролі та фінансовому забезпеченні цієї комунікації.

Лише за рахунок ефективнішого використання ресурсів, зменшення рівня забрудненості міського середовища та зниження соціальної стратифікації, надання ширшого доступу до основних послуг населенню можливий перехід до сталого ендогенного та інклюзивного розвитку територій.

Перегляду існуючої політики територіального розвитку сприяє новий етап розвитку суспільства, що зумовлює розробку нового бачення, швидких та ефективних механізмів реагування на глобальні виклики та загрози. Адже, сьогодні великі міста є потужними генераторами не лише тенденцій суспільного розвитку, але і нових ідей, концепцій розвитку, а також місцями апробації новітніх елементів локального урядування. Тому, територіальний розвиток повинен базуватись на самоідентифікації та ключових конкурентних перевагах, здатності оперативно реагувати на швидкоплинні технологічні зміни та забезпечувати комфортне середовище проживання людей в регіонах та країні загалом

Висновки до 3 розділу

Одним з елементів Сталого розвитку є застосування Концепції циркулярної економіки, яка має на увазі безпосередню участь на етапах планування і розробки товарів для забезпечення тривалого життєвого циклу й високого потенціалу для подальшого повторного використання, модернізації, відновлення та рециклінгу.

Для забезпечення циркулярної моделі розвитку територій важливим є співробітництво територіальних громад у даному напрямку. Для збереження довкілля, диверсифікації виробництва, посилення економічної спроможності, забезпечення сталого розвитку територій територіальні громади можуть об'єднувати свої зусилля та створювати спільні проекти або інфраструктурні об'єкти по переробці відходів та використаних матеріалів. Позитивним прикладом слугує співробітництво Борщівської МТГ, Скала-Подільської СТГ та Заводської СТГ Тернопільської області у формі утворення спільного комунального підприємства «Надія» Борщівської міської ради в галузі переробки пластикових відходів на полімерні матеріали.

Однак, для того щоб забезпечити сталий розвиток територій, якісний рівень життя, в першу чергу потрібно подбати про безпеку. Прийняті умови життєдіяльності людини прямо залежать від її умов безпечного перебування в навколишньому середовищі. Тому один із основних напрямків співпраці ОТГ – кооперація для забезпечення побудови такої системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, що спроможна гарантувати безпеку людини.

Міжмуніципальне співробітництво в галузі цивільного захисту стрімко розвивається. На період 17.04.2020 року в Україні зареєстровано 40 договорів співробітництва територіальних громад

За результатами заходів співпраці, завдяки спільній роботі з об'єднаними територіальними громадами на території областей утворено місцеві та добровільні пожежно-рятувальних підрозділи, які включено до системи реагування на надзвичайні ситуації та пожежі відповідних адміністративних територій.

Одним з перспективних напрямків територіального розвитку є Концепція інклюзивного розвитку, яка передбачає, що кожен суб'єкт економіки є важливим, унікальним, цінним для суспільства і має можливості, щоб задовольнити свої потреби. Для досягнення цілей інклюзивного розвитку міст і регіонів важливим є співробітництво ОТГ та партнерський підхід у виробленні спільного бачення розвитку територій на засадах інклюзивності – залучення широкого кола фахівців, вчених, експертів, адміністрації міст, громадських організацій, мешканців та представників бізнес-середовища (зокрема, через кластери і різні платформи співпраці) при обов'язковому громадському контролі та фінансовому забезпеченні цієї комунікації.

ВИСНОВКИ

В ході проведеного дослідження міжмуніципального співробітництва в Україні нами були зроблені такі висновки:

1. Суть співпраці територіальних громад полягає у відносинах між двома або більше територіальними громадами, які закріплені в угоді на правовій основі щодо підвищення якості послуг для населення, для ефективної реалізації повноважень місцевих органів влади та забезпечення стрімкого розвитку територій. Співпраця між громадами відбувається у сферах, що становлять спільний інтерес, і може бути представлена у п'яти формах: 1) делегування завдань з передачею необхідних ресурсів; 2) реалізація спільних проектів; 3) спільне фінансування (утримання) суб'єктами співпраці певного інфраструктурного об'єкта; 4) створення спільної інфраструктури суб'єктами співпраці; 5) створення спільного органу управління.

Основними перевагами співпраці між місцевими громадами є підвищення ефективності шляхом об'єднання ресурсів; збільшення "ринку" споживачів і відповідне скорочення витрат; обмін досвідом; висока ймовірність залучення інвестицій; участь у проєктах державно-приватного партнерства; реструктуризація адміністративних послуг; державна підтримка; підвищення прозорості органів місцевого самоврядування; поліпшення умов життя місцевого населення, динамічний економічний, соціальний, екологічний та інституційний розвиток територій та всієї країни.

2. Для забезпечення процесу співпраці з ОТГ необхідна відповідна інституційна підтримка. Вона включає управління на державному, регіональному та місцевому рівнях, що здійснюється відповідними органами; правову базу, зокрема Конституцію України, Закон України "Про співробітництво територіальних громад", нормативно-правові акти; методичні рекомендації тощо. Важливим напрямком підтримки співпраці між територіальними громадами є стимулювання уряду, яке проявляється у

наданні субсидій, передачі державної власності у комунальну власність та наданні методичної та організаційної підтримки.

3. Важливою складовою міжмуніципального співробітництва є підписання договору між суб'єктами співпраці. Підготовка проекту такого договору є важливим та відповідальним моментом, який полягає у формуванні договірних засадах співпраці, що забезпечують та регламентують обов'язки, права та завдання кожного суб'єкту угоди.

Для належної організації укладання договорів, Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України були підготовані Методичні рекомендації, які полягають у створенні примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад. Примірні форми договорів, так звані шаблони, створені у відповідності до кожної з форм співпраці.

Оцінка договорів співпраці територіальних громад свідчить про позитивну динаміку процесів міжмуніципального співробітництва.

4. Моніторинг результативності співпраці об'єднаних територіальних громад у сфері благоустрою населених пунктів показав, що у даній сфері встановлені партнерські відносини між органами місцевого самоврядування, акумулювання спільних зусиль та ресурсів, що стосуються вирішення таких важливих питань, як ремонт доріг, забезпечення населених пунктів централізованим водопостачанням, створення спільних комунальних підприємств для надання якісних житлово-комунальних послуг мешканцям сусідніх громад, будівництво полігону твердих побутових відходів, придбання техніки для прибирання територій населених пунктів, налагодження системи поводження з твердими побутовими відходами, впровадження роздільного збору побутових відходів, інші питання благоустрою населених пунктів

5. Оцінювання існуючих практик міжмуніципального співробітництва в питаннях надання соціальних послуг продемонструвало, що наразі надання соціальних послуг не є пріоритетним напрямом діяльності для місцевої

влади. Їм приділяється значною менше уваги. У результаті на місцях зберігається низка суттєвих проблем: відсутність регулярного механізму визначення потреб мешканців у соціальних послугах; незабезпеченість ОТГ соціальними працівниками; застарілість та неефективність наявного механізму фінансування соціальних послуг; слабка співпраця між органами місцевого самоврядування сусідніх громад. За таких умов важливим завданням є створення стимулів для місцевої влади у розвитку системи надання соціальних послуг у громаді для підвищення пріоритетності цієї сфери.

Співробітництво Тернопільської та Байковецької територіальних громад у формі реалізації спільного проєкту «Діти – наше майбутнє» – є одним з хороших прикладів співробітництва громад у сфері надання соціальних послуг. Проєкт полягає у забезпеченні умов рівного доступу до якісної дошкільної освіти для кожної дитини відповідного віку, зокрема з особливими потребами, шляхом розширення мережі дошкільних навчальних закладів.

6. Дослідження перспектив співробітництва територіальних громад у новітніх сферах показало, що даний інструмент за принципом синергії може змінити цілу парадигму розвитку суспільства. Головне завдання полягає у тому, щоб задати правильний вектор територіального розвитку. Одним з елементів Сталого розвитку є застосування Концепції циркулярної економіки, яка має на увазі безпосередню участь на етапах планування і розробки товарів для забезпечення тривалого життєвого циклу й високого потенціалу для подальшого повторного використання, модернізації, відновлення та рециклінгу.

Важливою детермінантою циркулярної моделі розвитку територій є співробітництво територіальних громад у даному напрямку. Для збереження довкілля, диверсифікації виробництва, посилення економічної спроможності, забезпечення сталого розвитку територій територіальні громади можуть

об'єднувати свої зусилля та створювати спільні проєкти або інфраструктурні об'єкти по переробці відходів та використаних матеріалів.

Співробітництво громад в сфері повторного використання ресурсів дасть змогу забезпечити покращення екологічної ситуації в регіоні, залучення іноземних інвестицій, збільшити ВВП регіону, створити додаткові робочі місця і створити свідому поведінку людей щодо правильного використання ресурсів.

7. Проведений аналіз співробітництва ОТГ дав змогу визначити, що запорукою забезпечення сталого розвитку територій, якісного рівня життя є безпека громадян. Прийняті умови життєдіяльності людини прямо залежать від її умов безпечного перебування в навколишньому середовищі. Тому один із основних напрямків співпраці ОТГ – кооперація для забезпечення побудови такої системи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, що спроможна гарантувати безпеку людини.

В ході аналізу існуючих практик в сфері цивільного захисту було виявлено, що неспроможні територіальні громади перебувають у зоні великого ризику, адже переважно у них відсутні пожежні команди, економічно недосконала організація реагування на надзвичайні ситуації, існує невідповідність матеріально-технічного забезпечення, значна віддаленість від державних пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС. Для зменшення часу прибуття рятувальної служби до місця виклику, збереження життя населення, захисту території та матеріального надбання від надзвичайних ситуацій, варто застосовувати превентивні заходи захисту та об'єднувати зусилля громад, які межують між собою.

За результатами заходів співпраці, завдяки спільній роботі з об'єднаними територіальними громадами на території областей утворено місцеві та добровільні пожежно-рятувальних підрозділи, які включено до системи реагування на надзвичайні ситуації та пожежі відповідних адміністративних територій.

8. В умовах практичного вичерпання потенціалу традиційних чинників економічного зростання, а також зважаючи на новітні тренди економічного розвитку (метрополізація, мережизація, інтелектуалізація та діджиталізація суспільно-економічних процесів) зростає необхідність пошуку виважених рішень щодо вибору траєкторії інноваційного розвитку, ефективного використання їх ендогенного соціально-економічного потенціалу, модифікації системи управління трансформаційними процесами в економіці міст та регіонів в контексті формування надійної бази для прориву і підвищення конкурентоспроможності в глобальному масштабі через використання механізму міжмуніципального співробітництва. У межах цієї парадигми виникла та отримала значний інтерес і поширення концепція інклюзивного сталого зростання, яка передбачає, що кожен суб'єкт економіки є важливим, унікальним, цінним для суспільства і має можливості, щоб задовольнити свої потреби.

Нами була запропонована дорожня карта міжмуніципального співробітництва в напрямку інклюзивного розвитку, адже для досягнення цілей інклюзивного розвитку міст і регіонів важливим є співробітництво ОТГ та партнерський підхід у виробленні спільного бачення розвитку територій на засадах інклюзивності – залучення широкого кола фахівців, вчених, експертів, адміністрації міст, громадських організацій, мешканців та представників бізнес-середовища (зокрема, через кластери і різні платформи співпраці) при обов'язковому громадському контролі та фінансовому забезпеченні цієї комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абасов Г. Г. Перспективні моделі місцевого самоврядування в Україні: проблеми теорії та практики // Науковий вісник Академії муніципального управління України: зб. наук. праць. Серія «Право». 2012. Вип. 2. С. 77 – 83.
2. Антоненко В.О., Баймуратов М.О., Батанов О.В.. Актуальні проблеми становлення та розвитку місцевого самоврядування в Україні: Кол. Монографія. К.: Атіка, 2007. 864 с.
3. Барабаш Т. Г. Фінансові передумови об'єднання та співробітництва територіальних громад в Україні. Наукові праці НДФІ. 2014. Вип. 2. С. 44-52.
4. Барило О. Г. Аналіз досліджень проблем державного управління у сфері цивільного захисту. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електрон. наук. фах. вид. Харків, 2018. № 1. URL : http://el-zbirn-du.at.ua/2018_1/11.pdf (дата звернення: 12.12.2019 року)
5. Батанов О.В. Сучасний муніципалізм в Україні у контексті інституціоналізації муніципально – правового статусу // Науковий вісник Академії муніципального управління України: зб. наук. праць. Серія «Право». 2012. Вип. 2. С. 104 – 113.
6. Бобух І.М., Щегель С.М. Стратегічні орієнтири економічного зростання України: інклюзивність як ключовий пріоритет. *Вісник Національної академії наук України*. 2018. № 7. С. 55-70.
7. Богач Ю., Велічко К. Аутсорсинг як новітня концепція управління. / редкол. : Шкільняк М. М., Микитюк П. П., Мельник А. Ф. *Актуальні проблеми менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки*: зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, квітень 2018 р.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 80-82.
8. Бухтіярова М., Софій О., Крат М., Баранецький Т. Програми підтримки міжмуніципального співробітництва в Україні. ГО

«Європейський діалог». Львів. 34 с. URL : <http://dialog.lviv.ua/wp-content/uploads/2018/11/Analitichna-zapiska.-SHablon.pdf> (дата звернення: 04.04.2020 року)

9. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади : практичний посібник. К., 2017. 108 с.

10. Велічко К. Співробітництво громад як ефективний інструмент розвитку територій / редкол. : Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Богач Ю. А., Заклекта О. І. *Актуальні проблеми вітчизняної економіки, підприємництва та управління на сучасному етапі (частина 2)*: мат. доп. IV Міжнар. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчен.[м. Тернопіль, 7 лист. 2019 р.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 60-62.

11. Визгалов Д. В. Брендинг города. М. : Фонд «Институт экономики города», 2011. 160 с.

12. Виноградчий В.І., Волошин С.М., Лещенко О.Я., Ковровський Ю.Г., Михайлов В.М., Пруський А.В., Романюк Н.М. Збірка кращих практик місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту та безпеки громад. К. : ІДУЦЗ, 2018. 131 с.

13. Вовк С. О. Становлення та розвиток міжрегіонального співробітництва прикордонних областей України і Російської Федерації (наприкінці ХХ ст.- на 157 початку ХХІ століття) : дис... канд. іст. наук: 07.00.01. Луганськ, 2005. 189 с.

14. Врублевський О. Співробітництво територіальних громад: сучасний стан та перспективи розвитку // Вісник Інституту громадянського суспільства. №40, грудень, 2016 р. с.18 – 19.

15. Врублевський О., Сороковський В. Договори міжмуніципального співробітництва у сфері управління побутовими відходами. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2018. 96 с.

16. Врублевський О.С. Співробітництво територіальних громад (бібліотечка місцевого самоврядування). Київ: ІКЦ «Легальний статус», 2014. 56 с.

17. Генова А. А. Удосконалення співробітництва територіальних громад як засобу ресурсного забезпечення території . *Економіка будівництва і міського господарства*. 2016, ТОМ 12, № 2, С. 83–89. URL :file:///C:/Users/admin%20%20pk/Downloads/ebimg_2016_12_2_6.pdf (дата звернення: 02.03.2020 року)

18. Гриндей О. І. Міжмуніципальне співробітництво – інноваційна форма місцевого розвитку. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". Серія : Державне управління. 2015. Т. 263, Вип. 252. С. 54 - 58.

19. Демчишен В. В., Толкованов В. В. Про деякі аспекти розвитку міжмуніципального співробітництва як інноваційного інструменту в реалізації державної регіональної політики в Україні. Віче : Теоретичний і громадсько-політичний журнал. 2010. N 24. С. 6 – 9.

20. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. С. Г. Серьогіної. Х.: Право, 2005. 256 с.

21. Дерун Т. М. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад. К. : АМУ, 2015. 40 с.

22. Децентралізація. Місцеві бюджети об'єднаних територіальних громад : фін.-аналіт. матеріали / Каб. Міністрів України, М-во регіон. розвитку, буд-ва та ЖКГ України ; підгот. Я. М. Казюк ; консультац. підтримка Я. Джийкіч. К., 2016. 190 с.

23. Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку : навчальний посібник. / за ред. В. Мамонова. К. : Центр громадської експертизи. Проект «Місцевий економічний розвиток міст України», 2013. 176 с.

24. Дунець О. А. Чинники стабілізації сучасного суспільства (соціально-філософський аналіз): автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. Сімферополь, 2008. 19 с.

25. Європейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні / Науково-практичний посібник / За ред. М. О. Пухтинського, В. В. Толкованова. К.: “Крамар”, 2003. 400 с

26. Жук П. В. Актуальні завдання та шляхи реформування адміністративно-територіального устрою в Україні // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: збірник наукових праць / ДУ «Ін-т регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України». Львів, 2015. Вип. 1 (111). С. 20 – 25.

27. Жуковська А., Велічко К. Актуальні проблеми забезпечення енергетичної безпеки України / редкол. .: Шкільняк М. М, Желюк Т. Л. *Управління енергетичним ринком : інституційні та економічні аспекти*: зб. матеріалів доповідей Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. [м. Тернопіль, 30 листоп. 2017 р. Тернопіль : Тайп, 2017. С. 30-34.

28. Жуковська А., Велічко К. Сучасні моделі соціальної відповідальності бізнесу: класифікація та порівняльна характеристика. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. № 4(205). К., 2019. С. 11-20.

29. Ігнатенко О. П. Державне регулювання сфери благоустрою населених пунктів : автореф. дис. ... д. наук з держ. упр. : 25.00.02. К., 2016. 471 с.

30. Ігнатенко О.П. Перспективи державного регулювання сфери благоустрою населених пунктів. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2015. № 1. С. 127–132.

31. Інструменти розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади / за ред. В.М. Олуйко. К. : Ваіте, 2017. 432 с

32. Коваленко М. А., Швороб Г. М. Концепції і стратегії розвитку сільських територіальних громад. Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Харків: ХНТУ, 2017. С. 31–33.

33. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. Відомості Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 23.03.2020 року)

34. Конституція України : Закон від 28. 06. 1996 року. № 30. Відомості Верховної Ради України. Ст. 141. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 26.01.2020 року)

35. Кравців В. С., Сторонянська І. З., Жук П. В. Реформування територіальної основи місцевого самоврядування в контексті його фінансової спроможності. Економіка України. 2017. №1. С. 41 – 51.

36. Краші практики муніципального розвитку в Україні: збірник / Уклад.: С. Маліков, О. Гарнець, О. Тертишна, О. Бурій, М. Куля, А. Авоян, Ю. Сак. К.: Ніка Прінт, 2012. 398 с.

37. Методичні рекомендації для органів місцевого самоврядування щодо організації та забезпечення пожежної безпеки на території об'єднаних територіальних громад (друга редакція). URL : <https://www.dsns.gov.ua/files/2017/12/6/88888/Методичні%20рекомендації.pdf> (дата звернення: 15.03.2020 року)

38. Методичні рекомендації щодо практичного використання примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад. URL : <https://www.minregion.gov.ua/wp->

content/uploads/2017/06/Metod_recomend_spivrobot.pdf (дата звернення: 23.02.2020 року)

39. Методичні рекомендації щодо практичного застосування положень Закону України «Про співробітництво територіальних громад» в частині організації та юридичного оформлення співробітництва. URL : http://oblrada.pl.ua/konkurs/Metod_recomend_spivrobot.pdf (дата звернення: 13.02.2020 року)

40. Міжмуніципальне співробітництво: збірник нормативно-правових та інформаційно-аналітичних документів; уклад.: Т. В. Журавель, Д. Ю. Записний, Р. П. Чухвицький. Київ, 2015. 154 с.

41. Міжмуніципальне співробітництво: навч. посіб. / уклад.: В. Вакуленко, О. Ігнатенко, Г. Борщ, О. Курт, Ф. Тедік, Т. Журавель. К. : Фенікс, 2012. 392 с.

42. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації: наук. доп. / за ред. Ю. В. Ковбасюка. К.: НАДУ, 2014. 128 с.

43. Організація цивільного захисту під час реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: практ. порадник / за заг. ред. М. О. Маюрова, П. Б. Волянського. Київ: ІДУЦЗ, 2017. 125 с

44. Основи сталого розвитку територіальної громади : навч. посіб./ за заг. ред.. І.Р.Залуцького. К.: НАДУ, 2008. 64 с.

45. Панасюк І.Л. Аспекти взаємодії територіальних громад та органів місцевої виконавчої влади агломерації задля спільного економічного розвитку. Ефективна економіка. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=358> (дата звернення: 12.11.2019 року)

46. Партнерство між міськими та сільськими територіальними громадами як важливий інструмент економічного розвитку. Хроніка одного проєкту. Інститут громадянського суспільства. К., 2019. 102 с.

URL : https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2020/01/Report-final_.pdf
(дата звернення: 01.05.2020 року)

47. Посібник з розвитку громад : практ. порадник для небайдужих / редкол.: Н.Балдич, А.Дуда, О.Галицька, Л. Єльчева та ін. К. : ЛАТ&К, 2007. 458 с.

48. Правові інструменти Ради Європи з питань місцевого і регіонального розвитку та проблеми їх імплементації в Україні / за ред. В. В. Толкованова, Київ: Центр досліджень питань місцевого і регіонального розвитку та сприяння адміністративній реформі, 2007. 349 с.

49. Практичний порадник з організації цивільного захисту в територіальних громадах . К., 2017. 80 с. URL : https://www.dsns.gov.ua/files/2017/5/31/ОЗЦЗ/Pjradnuk_organizacii_cz.pdf
(дата звернення: 02.05.2020 року)

50. Практичний порадник з реалізації основних заходів цивільного захисту в умовах реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні / за заг. ред. П.Б. Волянського. К. : ІДУЦЗ, 2016. 64 с.

51. Про благоустрій населених пунктів : Закон від 06 вересня 2005 р. № 2807-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 49. ст.517. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15> (дата звернення: 07.03.2020 року)

52. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України. № 13. Відомості Верховної Ради України. 2015.. ст.91 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 28.10.2019 року)

53. Про затвердження Порядку формування та забезпечення функціонування реєстру про співробітництво територіальних громад : наказ Мінрегіону від 15.08.2014 № 225. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1065-14> (дата звернення: 26.02.2020 року)

54. Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад : наказ Мінрегіону від 27.08.2014 № 233. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/view/FN005558> (дата звернення: 15.12.2019 року)

55. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України № 24. Відомості Верховної Ради України. 1997. Ст. 170.

56. Про органів місцевого самоврядування : Закон України від 16. 04. 2009 р., остання редакція 01. 04. 2011 р. № 38 .Відомості Верховної Ради України. 2009. ст. 534. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17> (дата звернення: 06.12.2019 року)

57. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 34. ст.1167. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> (дата звернення: 06.10. 2019 року)

58. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 року № 333-р. К., 2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p> (дата звернення: 15.02.2020року)

59. Прогнімак О. Д. Інклюзивний розвиток України: перешкоди vs перспективи . Економічний вісник Донбасу, 2018. № 1(51). С.187-197.

60. Проект Закону про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. № 9015 від 07.08.2018. Київ. URL http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64508

61. Пухтинський М.О. Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід. Збірник матеріалів та документів. К.: Атіка – Н, 2006. 744 с.

62. Реєстр договорів про співробітництво територіальних громад. URL : <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/reestr-17.04.2020.pdf> (дата звернення: 10.03.2020 року).

63. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / Г. А. Борщ та ін. К., 2017. 107 с.

64. Розвиток міжмуніципального співробітництва: вітчизняний та зарубіжний досвід./ За редакцією Толкованова В.В. К.: “Крамар”, 2011. 249 с

65. Розвиток місцевої пожежної охорони в умовах реалізації політики децентралізації та співробітництва територіальних громад: навч. посіб. / Толкованов В.В. та ін. Київ, Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, проект “Реформа управління на сході України”. 2017. 242 с.

66. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / за ред. С. Л. Шульц. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього НАН України». Львів, 2018. 140 с.

67. Садовенко А.П., Серeda В.І., Масловська Л.Ц. Сталий розвиток суспільства : навч. посібник. К.: ТОВ „Компанія ВАІТЕ”. 2009. 239 с.

68. Сечковський О. О. Діяльність місцевих органів влади Причорноморського регіону України з розвитку міжнародного економічного співробітництва (1991-2006 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. О., 2010. 22 с

69. Співробітництво громад: нові можливості для освіти та медицини : аналітичне дослідження. URL : <http://cooperation.acsa.com.ua> (дата звернення: 30.03.2020 року)

70. Співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво – ММС): навчально-практичний посібник/ за заг. ред. Толкованова В.В., Журавля Т.В. Київ. 2016. 154 с.

71. Ткачук А. Ф. Внутрішні та зовнішні ресурси для розвитку громади або Чому брак грошей не є первинною проблемою громади? (навчальний модуль). К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 152 с.

72. Тофтїсова-Матерон Р. Соціальні послуги: як побудувати українську модель на європейських підходах. К. : Проект ТАСІС “Посилення регіональних соціальних служб в Україні”, 2006. 225 с.

73. Успішна територіальна громада: будуємо разом / Бриль М., та ін. Харків : Видавничий будинок Фактор, 2018. 128 с.

74. Федоров І. В. Роль органів місцевого самоврядування в становленні соціальної роботи в територіальній громаді: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02. Х., 2011. 20 с.

75. Шкільняк М. М., Мельник А. Ф., Желюк Т. Л, Дудкіна О. П., Попович Т. М. Організація співробітництва територіальних громад в умовах адміністративно-територіальної реформи // Вісник Тернопільського національного економічного університету. Тернопіль, 2017. № 1. С. 140 – 144. URL : file:///C:/Users/admin%20%20pk/Downloads/Vtneu_2017_1_14.pdf (дата звернення: 03.04.2020 року)

76. Ending Poverty and Sharing Prosperity. Global Monitoring Report 2014/15. – Washington DC: International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2015. 240 p. URL: <http://www.worldbank.org/en/publication/globalmonitoring-report>

77. Inter-municipal Cooperation Practices: coll. from 8 countries of ECIS region within the frameworks of the “Strengthening Decentralized Public Service Delivery through Inter-municipal Cooperation” Project/UNDP BRC. 2009. 245 p. 46.

78. Inter-municipal cooperation: Manual of the Europ. Committee on Local and Regional Democracy (CDLR)/ prep. with the coll. of Clotilde Deffigier. Strasbourg, 2008. 100 p.

79. Inter-municipality Partnerships and Public Procurement Legislation: The Common Position of the German Association of Towns and Municipalities, Bavarian Regional Association of Municipalities and the Baden1Wu..rttemberg Regional Association of Municipalities. Berlin, Munich, Stuttgart, March 2006. 23 p.

80. Toolkit manual inter-municipal cooperation. 2010. 105 p.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Факультет економіки та управління
Кафедра менеджменту, публічного управління та персоналу

ВЕЛІЧКО Катерина Леонідівна

**МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

спеціальність 074 «Публічне управління та адміністрування»
освітня програма «Публічне управління та адміністрування»

Випускна кваліфікаційна робота за ступенем вищої освіти «Бакалавр»

Частина 2

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства регіонального
розвитку, будівництва та житлово-
комунального господарства України
27.08.2014 року № 233

ПРИМІРНА ФОРМА ДОГОВОРУ ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ФОРМІ ДЕЛЕГУВАННЯ ВИКОНАННЯ ОКРЕМИХ ЗАВДАНЬ

_____ 20

_____ року
(місце укладення)

Територіальна громада _____
(найменування села, селища, міста)

через _____ раду в особі голови _____,
(найменування сільської, селищної, міської ради) (ПІБ)

яка надалі іменується Сторона-1, та територіальна громада

(найменування села, селища, міста)

через _____ раду в особі голови _____,
(найменування сільської, селищної, міської ради) (ПІБ)

яка надалі іменується Сторона-2, а разом іменуються Сторони або суб'єкти
співробітництва, уклали цей Договір про таке.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Передумовою підписання цього Договору є те, що Сторони під час підготовки його проекту дотримувалися вимог, визначених статтями 5-9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

1.2. Підписанням цього Договору Сторони підтверджують, що інтересам кожної з них відповідає спільне і узгоджене співробітництво у формі делегування виконання окремих завдань з передачею відповідних ресурсів.

1.3. У процесі співробітництва Сторони зобов'язуються будувати свої взаємовідносини на принципах законності, добровільності, рівноправності, прозорості та відкритості, взаємної вигоди та відповідальності за результати співробітництва.

2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

2.1. З метою виконання повноважень відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про співробітництво територіальних громад», _____, а також вирішення
(назва нормативно-правового акта (ів) у відповідній сфері (ах) у разі наявності)

Продовження Додатку А

питань місцевого значення та підвищення ефективності використання коштів місцевих бюджетів Сторона-1 делегує Стороні-2 виконання таких завдань:

2.1.1. _____ .
(зазначається перелік повноважень, що делегуються суб'єкту співробітництва, відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», інших законів з посиланням на відповідну статтю, пункт закону)

2.2. Виконання завдань, визначених у пункті 2.1. цього Договору, делегується строком на _____ , починаючи із _____ 20__ року.
(строк делегування у роках) (дата, яка визначає початок дії цього Договору)

3. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ДЕЛЕГОВАНИХ ЗАВДАНЬ, ЇХ ФІНАНСУВАННЯ ТА ЗВІТУВАННЯ

3.1. Вимоги до виконання Стороною-2 завдань, визначених у пункті 2.1. цього Договору:

3.1.1. _____ .
(наводяться вимоги до завдань)

3.2. Фінансування виконання делегованих завдань здійснюється відповідно до вимог Бюджетного кодексу України.

3.3. Обсяг коштів місцевого бюджету Сторони-1, що передаються місцевому бюджету Сторони-2 для виконання завдань, визначених у пункті 2.1. цього Договору, становить _____ .
(вказується сума коштів, яка буде передана Стороною-1 для забезпечення виконання Стороною-2 завдань, визначених пунктом 2.1. цього Договору)

3.4. Сторона-2 _____ звітує перед Стороною-1 про стан виконання
(зазначається порядок та період звітування)

завдань, визначених у пункті 2.1. цього Договору, та про використання коштів переданих для їх виконання шляхом подання Стороні-1 звіту за формою, наведеною у додатку до цього Договору.

3.5. _____ рада подає до Мінрегіону відповідно до статті 17
(найменування суб'єкта співробітництва)

Закону України «Про співробітництво територіальних громад» звіт про здійснення співробітництва, передбаченого цим Договором.

4. ПОРЯДОК НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДОГОВОРУ, ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА/ЧИ ДОПОВНЕНЬ ДО ДОГОВОРУ

4.1. Цей Договір набирає чинності з _____ .
(зазначається дата, з якої набирає чинності Договір, відповідно до вимог статті 9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад»)

4.2. Зміни та/чи доповнення до цього Договору допускаються лише за взаємною згодою Сторін і оформляються додатковим договором, який є невід'ємною частиною цього Договору.

4.3. Внесення змін та/чи доповнень до цього Договору здійснюється в тому ж порядку як і його укладення.

5. ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ

5.1. Цей Договір припиняється у разі:

5.1.1 закінчення строку його дії;

5.1.2 досягнення цілей співробітництва;

5.1.3 невиконання суб'єктами співробітництва взятих на себе зобов'язань;

5.1.4 відмови від співробітництва однієї із Сторін, відповідно до умов цього Договору, що унеможлиблює подальше здійснення співробітництва;

5.1.5 банкрутства утворених у рамках співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності;

5.1.6 нездійснення співробітництва протягом року з дня набрання чинності цим Договором;

5.1.7 прийняття судом рішення про припинення співробітництва.

5.2. Припинення співробітництва здійснюється за згодою Сторін в порядку, визначеному Законом України «Про співробітництво територіальних громад», та не повинно спричиняти зменшення обсягу та погіршення якості надання послуг.

5.3. Припинення співробітництва Сторони оформляють відповідним договором у кількості _____ примірників, кожен з яких має однакову
(зазначається кількість примірників договору)

юридичну силу.

Один примірник договору про припинення співробітництва _____ рада
(найменування суб'єкта співробітництва)

надсилає Мінрегіону упродовж _____ робочих днів після підписання його
(зазначається строк)

Сторонами.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ПОРЯДОК РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ

6.1. Усі спори, що виникають між Сторонами з приводу виконання умов цього Договору або пов'язані із ним, вирішуються шляхом переговорів між Сторонами, а у випадку недосягнення згоди між ними - у судовому порядку.

6.2. Сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України.

6.3. Сторона звільняється від відповідальності за порушення зобов'язань за цим Договором, якщо вона доведе, що таке порушення сталося внаслідок дії непереборної сили або випадку.

6.4. У разі виникнення обставин, зазначених у пункті 6.3 цього Договору, Сторона, яка не може виконати зобов'язання, передбачені цим Договором, повідомляє іншу

Продовження Додатку А

Сторону про настання, прогнозований термін дії та припинення вищевказаних обставин не пізніше _____ днів з дати їх настання
(значається строк)

і припинення. Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення позбавляє Сторону права на звільнення від виконання своїх зобов'язань у зв'язку із виникненням обставин, зазначених у пункті 6.3 цього Договору.

7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Усі правовідносини, що виникають у зв'язку з виконанням цього Договору і не врегульовані ним, регулюються нормами чинного законодавства України.

7.2. Цей Договір укладений на _____ аркушах у кількості _____ примірників, з
(значається кількість аркушів) (значається кількість примірників)

розрахунку по одному примірнику для кожної із Сторін та один примірник для Мінрегіону, які мають однакову юридичну силу.

7.3. _____ рада надсилає один примірник
(найменування суб'єкта співробітництва)
цього Договору до Мінрегіону для внесення його до реєстру про співробітництво територіальних громад упродовж _____ робочих днів після
(значається строк)

підписання його Сторонами.

8. ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ, БАНКІВСЬКІ РЕКВІЗИТИ ТА ПІДПИСИ СТОРІН

Сторона-1:

Юридична адреса:

Банківські реквізити:

Голова _____

_____ року

М. П.

Сторона-2:

Юридична адреса:

Банківські реквізити:

Голова _____

_____ року

М. П.

ДОДАТОК Б

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
27.08.2014 року № 233

ПРИМІРНА ФОРМА ДОГОВОРУ ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ФОРМІ РЕАЛІЗАЦІЇ СПІЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

_____ року _____ 20
_____ року
(місце укладення)

Територіальна громада _____
(найменування села, селища, міста)

через _____ раду в особі голови _____,
(найменування сільської, селищної, міської ради) (ПІБ)

яка надалі іменується Сторона-1, та територіальна громада

(найменування села, селища, міста)

через _____ раду в особі голови _____,
(найменування сільської, селищної, міської ради) (ПІБ)

яка надалі іменується Сторона-2, а разом іменуються Сторони або суб'єкти співробітництва, уклали цей Договір про таке.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Передумовою підписання цього Договору є те, що Сторони під час підготовки його проекту _____ вимог, визначених статтями 5-9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад».
(ззначається про дотримання чи недотримання вимог)

1.2. Підписанням цього Договору Сторони підтверджують, що інтересам кожної з них відповідає спільне і узгоджене співробітництво у формі реалізації спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів.

1.3. У процесі співробітництва Сторони зобов'язуються будувати свої взаємовідносини на принципах законності, добровільності, рівноправності, прозорості та відкритості, взаємної вигоди та відповідальності за результати співробітництва.

2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

2.1. Відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про співробітництво територіальних громад», _____, а
(назва нормативно-правового акта (ів) у відповідній сфері (ах) у разі наявності)

Продовження Додатку Б

також з метою вирішення питань місцевого значення Сторони домовились про реалізацію спільного проекту « _____ » (далі - Проект).
(назва проекту)

2.2. Метою реалізації Проекту є _____ .
(зазначається мета реалізації Проекту)

2.3. Проект реалізується упродовж _____, починаючи із _____ 20__ року.
(зазначається строк реалізації Проекту) (дата, яка визначає початок дії цього Договору)

3. УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ, ЙОГО ФІНАНСУВАННЯ ТА ЗВІТУВАННЯ

3.1. Перелік заходів в рамках реалізації Проекту:

3.1.1. _____ .
(зазначаються найменування заходів Проекту)

3.2. Суб'єкт співробітництва бере участь у реалізації заходів Проекту у формі:

3.2.1. _____ .
(зазначається суб'єкт співробітництва та форма його участі у рамках реалізації Проекту)

3.3. Умови реалізації заходів Проекту:

3.3.1. _____ .
(зазначаються умови реалізації заходів Проекту)

3.4. Фінансування Проекту здійснюється відповідно до вимог Бюджетного кодексу України за рахунок коштів місцевих бюджетів Сторін, обсяг яких становить: для Сторони-1 _____
(вказується сума коштів для реалізації Проекту)

та Сторони-2 _____ .
(вказується сума коштів для реалізації Проекту)

3.5. Координація діяльності суб'єктів співробітництва здійснюється шляхом:

(зазначається механізм координації діяльності)

3.6. _____ рада подає до Мінрегіону відповідно до статті 17
(найменування суб'єкта співробітництва)

Закону України «Про співробітництво територіальних громад» звіт про здійснення співробітництва, передбаченого цим Договором.

4. ПОРЯДОК НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДОГОВОРУ, ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА/ЧИ ДОПОВНЕНЬ ДО ДОГОВОРУ

4.1. Цей Договір набирає чинності з _____ .
(зазначається дата, з якої набирає чинності Договір, відповідно до вимог статті 9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад»)

4.2. Зміни та/чи доповнення до цього Договору допускаються лише за взаємною згодою Сторін і оформляються додатковим договором, який є невід'ємною частиною цього Договору.

4.3. Внесення змін та/чи доповнень до цього Договору здійснюється в тому ж порядку як і його укладення.

5. ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ

Продовження Додатку Б

5.1. Цей Договір припиняється у разі:

5.1.1 закінчення строку його дії;

5.1.2 досягнення цілей співробітництва;

5.1.3 невиконання суб'єктами співробітництва взятих на себе зобов'язань;

5.1.4 відмови від співробітництва однієї із Сторін, відповідно до умов цього Договору, що унеможлиблює подальше здійснення співробітництва;

5.1.5 банкрутства утворених у рамках співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності;

5.1.6 нездійснення співробітництва протягом року з дня набрання чинності цим Договором;

5.1.7 прийняття судом рішення про припинення співробітництва.

5.2. Припинення співробітництва здійснюється за згодою Сторін в порядку, визначеному Законом України «Про співробітництво територіальних громад», та не повинно спричиняти зменшення обсягу та погіршення якості надання послуг.

5.3. Припинення співробітництва Сторони оформляють відповідним договором у кількості _____ примірників, кожен з яких має однакову
(зазначається кількість примірників договору)

юридичну силу.

Один примірник договору про припинення співробітництва _____ рада
(найменування суб'єкта співробітництва)
надсилає Мінрегіону упродовж _____ робочих днів після підписання його
(зазначається строк)

Сторонами.

6. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ПОРЯДОК РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ

6.1. Усі спори, що виникають між Сторонами з приводу виконання умов цього Договору або пов'язані із ним, вирішуються шляхом переговорів між Сторонами, а у випадку недосягнення згоди між ними - у судовому порядку.

6.2. Сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України.

6.3. Сторона звільняється від відповідальності за порушення зобов'язань за цим Договором, якщо вона доведе, що таке порушення сталося внаслідок дії непереборної сили або випадку.

6.4. У разі виникнення обставин, зазначених у пункті 6.3 цього Договору, Сторона, яка не може виконати зобов'язання, передбачені цим Договором, повідомляє іншу Сторону про настання, прогнозований термін дії та припинення вищевказаних обставин не пізніше _____ днів з дати їх настання
(зазначається строк)

Продовження Додатку Б

і припинення. Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення позбавляє Сторону права на звільнення від виконання своїх зобов'язань у зв'язку із виникненням обставин, зазначених у пункті 6.3 цього Договору.

7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Усі правовідносини, що виникають у зв'язку з виконанням цього Договору і не врегульовані ним, регулюються нормами чинного законодавства України.

7.2. Цей Договір укладений на _____ аркушах у кількості _____ примірників, з
(зазначається кількість аркушів) (зазначається кількість примірників)

розрахунку по одному примірнику для кожної із Сторін та один примірник для Мінрегіону, які мають однакову юридичну силу.

7.3. _____ рада надсилає один примірник
(найменування суб'єкта співробітництва)
цього Договору до Мінрегіону для внесення його до реєстру про співробітництво територіальних громад упродовж _____ робочих днів після
(зазначається строк)
підписання його Сторонами.

8. ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ, БАНКІВСЬКІ РЕКВІЗИТИ ТА ПІДПИСИ СТОРІН

Сторона-1:

Юридична адреса:

Банківські реквізити:

Голова _____

_____ року

М. П.

Сторона-2:

Юридична адреса:

Банківські реквізити:

Голова _____

_____ року

М. П.

ДОДАТОК В

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
27.08.2014 року № 233

ПРИМІРНА ФОРМА ДОГОВОРУ ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ФОРМІ СПІЛЬНОГО ФІНАНСУВАННЯ (УТРИМАННЯ) ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ КОМУНАЛЬНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ

_____ року _____ 20

(місце укладення)

Територіальна громада _____
(найменування села, селища, міста)

через _____ раду в особі голови _____ ,
(найменування сільської, селищної, міської ради) (ПІБ)

яка надалі іменується Сторона-1, та територіальна громада

_____ (найменування села, селища, міста)
через _____ раду в особі голови _____ ,
(найменування сільської, селищної, міської ради) (ПІБ)

яка надалі іменується Сторона-2, а разом іменуються Сторони або суб'єкти співробітництва, уклали цей Договір про таке.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Передумовою підписання цього Договору є те, що Сторони під час підготовки його проекту дотримувалися вимог, визначених статтями 5-9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

1.2. Підписанням цього Договору Сторони підтверджують, що інтересам кожної з них відповідає спільне і узгоджене співробітництво у формі спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ або організацій комунальної форми власності -інфраструктурних об'єктів.

1.3. У процесі співробітництва Сторони зобов'язуються будувати свої взаємовідносини на принципах законності, добровільності, рівноправності, прозорості та відкритості, взаємної вигоди та відповідальності за результати співробітництва.

2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

2.1. Відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про співробітництво територіальних громад», _____,
(назва нормативно-правового акта (ів) у відповідній сфері (ах) у разі наявності)

Продовження Додатку В

з метою забезпечення ефективного використання ресурсів територіальних громад на основі спільного застосування наявних в одного із суб'єктів співробітництва об'єктів комунальної інфраструктури Сторони домовилися, згідно з цим Договором, спільно фінансувати (утримувати) _____ (далі - Об'єкт), право комунальної (найменування підприємства, установи або організації, код ЄДРПОУ) власності на яке (у) належить Сторони-1.

3. ФІНАНСУВАННЯ (УТРИМАННЯ) ОБ'ЄКТА

3.1. Фінансування (утримання) Об'єкта здійснюється відповідно до вимог Бюджетного кодексу України у порядку _____ та за рахунок _____ (зазначається порядок здійснення видатків на фінансування (утримання) Об'єкта) коштів місцевих бюджетів Сторін, обсяг яких становить: для Сторони-1 _____ та Сторони-2 _____. (вказується сума коштів для фінансування Об'єкта) (вказується сума коштів для фінансування Об'єкта)

4. НАДАННЯ (ВИРОБНИЦТВО) ОБ'ЄКТОМ ПОСЛУГ (ПРОДУКЦІЇ) ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ СПІВРОБІТНИЦТВА

4.1. Умови щодо надання (виробництва) Об'єктом послуг (продукції) для суб'єктів співробітництва:

4.1.1. _____ (зазначаються умови надання (виробництва) послуг (продукції))

5. РОЗПОДІЛ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ СПІВРОБІТНИЦТВА ОТРИМАНИХ ДОХОДІВ ТА МОЖЛИВИХ РИЗИКІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ДІЯЛЬНІСТЮ ОБ'ЄКТА

5.1. Доходи, отримані за результатами діяльності Об'єкта, розподіляються:

5.1.1. _____ (зазначається порядок розподілу доходів)

5.2. Ризики, пов'язані з діяльністю Об'єкта, розподіляються:

5.2.1. _____ (зазначається порядок розподілу ризиків)

6. ЗВІТУВАННЯ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄКТА

6.1. Об'єкт _____ звітує перед суб'єктами співробітництва про (зазначається порядок та період звітування)

результати своєї діяльності та використання ресурсів, у тому числі фінансових, за формою, наведеною у додатку до цього Договору.

7. ПОРЯДОК НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДОГОВОРУ, ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА/ЧИ ДОПОВНЕНЬ ДО ДОГОВОРУ

7.1. Цей Договір набирає чинності з _____ (зазначається дата, з якої набирає чинності Договір, відповідно до вимог статті 9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад»)

Продовження Додатку В

7.2. Зміни та/чи доповнення до цього Договору допускаються лише за взаємною згодою Сторін і оформляються додатковим договором, який є невід'ємною частиною цього Договору.

7.3. Внесення змін та/чи доповнень до цього Договору здійснюється в тому ж порядку як і його укладення.

8. ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ

8.1. Цей Договір припиняється у разі:

8.1.1 закінчення строку його дії;

8.1.2 досягнення цілей співробітництва;

8.1.3 невиконання суб'єктами співробітництва взятих на себе зобов'язань;

8.1.4 відмови від співробітництва однієї із Сторін, відповідно до умов цього Договору, що унеможливило подальше здійснення співробітництва;

8.1.5 банкрутства утворених у рамках співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності;

8.1.6 нездійснення співробітництва протягом року з дня набрання чинності цим Договором;

8.1.7 прийняття судом рішення про припинення співробітництва.

8.2. Припинення співробітництва здійснюється за згодою Сторін в порядку, визначеному Законом України «Про співробітництво територіальних громад», та не повинно спричиняти зменшення обсягу та погіршення якості надання послуг.

8.3. Припинення співробітництва Сторони оформляють відповідним договором у кількості _____ примірників, кожен з яких має однакову
(зазначається кількість примірників договору)

юридичну силу.

Один примірник договору про припинення співробітництва _____ рада
(найменування суб'єкта співробітництва)

надсилає Мінрегіону упродовж _____ робочих днів після підписання його
(зазначається строк)

Сторонами.

8.4. У разі припинення однією із Сторін участі у співробітництві, її права та обов'язки, частка майна передаються _____.
(зазначається найменування суб'єкта співробітництва)

9. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ПОРЯДОК РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ

9.1. Усі спори, що виникають між Сторонами з приводу виконання умов цього Договору або пов'язані із ним, вирішуються шляхом переговорів між Сторонами, а

Продовження Додатку В

у випадку недосягнення згоди між ними - у судовому порядку.

Продовження Додатку В

9.2. Сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України.

9.3. Сторона звільняється від відповідальності за порушення зобов'язань за цим Договором, якщо вона доведе, що таке порушення сталося внаслідок дії непереборної сили або випадку.

9.4. У разі виникнення обставин, зазначених у пункті 9.3 цього Договору, Сторона, яка не може виконати зобов'язання, передбачені цим Договором, повідомляє іншу Сторону про настання, прогнозований термін дії та припинення вищевказаних обставин не пізніше _____ днів з дати їх настання
(зазначається строк)

і припинення. Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення позбавляє Сторону права на звільнення від виконання своїх зобов'язань у зв'язку із виникненням обставин, зазначених у пункті 9.3 цього Договору.

10. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

10.1. Усі правовідносини, що виникають у зв'язку з виконанням цього Договору і не врегульовані ним, регулюються нормами чинного законодавства України.

10.2. Цей Договір укладений на _____ аркушах у кількості _____ примірників, з
(зазначається кількість аркушів) (зазначається кількість примірників)

розрахунку по одному примірнику для кожної із Сторін та один примірник для Мінрегіону, які мають однакову юридичну силу.

10.3. _____ рада надсилає один примірник
(найменування суб'єкта співробітництва)

цього Договору до Мінрегіону для внесення його до реєстру про співробітництво територіальних громад упродовж _____ робочих днів після
(зазначається строк)

підписання його Сторонами.

10.4 _____ рада подає до Мінрегіону відповідно до статті 17
(найменування суб'єкта співробітництва)

Закону України «Про співробітництво територіальних громад» звіт про здійснення співробітництва, передбаченого цим Договором.

11. ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ, БАНКІВСЬКІ РЕКВІЗИТИ ТА ПІДПИСИ СТОРІН

Сторона-1:

Сторона-2:

Юридична адреса:

Юридична адреса:

Банківські реквізити:

Банківські реквізити:

Голова _____

Голова _____

_____ року

_____ року

М. П.

М. П.

ДОДАТОК Г

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
27.08.2014 року № 233

ПРИМІРНА ФОРМА ДОГОВОРУ ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ФОРМІ УТВОРЕННЯ СПІЛЬНИХ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ

_____ року _____ 20
_____ року
(місце укладення)

Територіальна громада _____
(найменування села, селища, міста)

через _____ раду в особі голови _____,
(найменування сільської, селищної, міської ради) (ПІБ)

яка надалі іменується Сторона-1, та територіальна громада

(найменування села, селища, міста)

через _____ раду в особі голови _____,
(найменування сільської, селищної, міської ради) (ПІБ)

яка надалі іменується Сторона-2, а разом іменуються Сторони або суб'єкти співробітництва, уклали цей Договір про таке.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Передумовою підписання цього Договору є те, що Сторони під час підготовки його проекту дотримувалися вимог, визначених статтями 5-9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

1.2. Підписанням цього Договору Сторони підтверджують, що інтересам кожної з них відповідає спільне і узгоджене співробітництво у формі утворення суб'єктами співробітництва спільного комунального підприємства, установи та організації - спільного інфраструктурного об'єкта.

1.3. У процесі співробітництва Сторони зобов'язуються будувати свої взаємовідносини на принципах законності, добровільності, рівноправності, прозорості та відкритості, взаємної вигоди та відповідальності за результати співробітництва.

2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

2.1. Відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про співробітництво територіальних громад», _____,
(назва нормативно-правового акта (ів) у відповідній сфері (ах) у разі наявності)

Продовження Додатку Г

з метою реалізації спільного інфраструктурного проекту і виконання функцій, що становлять спільний інтерес, Сторони домовились утворити спільне комунальне підприємство (установу, організацію) _____

(найменування комунального підприємства, установи або організації)

(далі - Об'єкт) і спільно його утримувати.

2.2. Сторони визначили, що:

2.2.1 організаційно-правовою формою Об'єкта є _____ ;
(зазначається організаційно-правова форма Об'єкта)

2.2.2 місцезнаходженням Об'єкта є: _____ ;
_____ ;
(поштовий індекс, область, район, населений пункт, вулиця, номер будинку місцезнаходження Об'єкта)

2.2.3 сферою діяльності Об'єкта є: _____ ;
(зазначається сфера діяльності Об'єкта)

2.2.4 етапами утворення Об'єкта є: _____ ;
(зазначається перелік етапів утворення Об'єкта)

2.2.5 здійснення повноважень щодо управління Об'єктом та відповідальність за результати його діяльності покладається на _____ .
(зазначається найменування суб'єкта співробітництва)

3. УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТОМ

3.1. Управління Об'єктом здійснюється відповідно до його установчих документів.

3.2. Керівництво господарською діяльністю Об'єкта здійснюється керівником Об'єкта, який _____ .
(зазначається порядок призначення, звільнення керівника Об'єкта)

3.3. Органами управління Об'єкта є: _____ .
(зазначається структура органів і служб управління Об'єкта та порядок їх утворення, припинення та організація діяльності)

4. ФІНАНСУВАННЯ (УТРИМАННЯ) ОБ'ЄКТА

4.1. Фінансування (утримання) Об'єкта здійснюється відповідно до вимог Бюджетного кодексу України у порядку _____ та
(зазначається порядок фінансування (утримання) Об'єкта)
за рахунок коштів місцевих бюджетів Сторін, обсяг яких становить: для Сторони-1 _____ та Сторони-2 _____ .
(вказується сума коштів для фінансування Об'єкта) (вказується сума коштів для фінансування Об'єкта)

4.2. Збитки, дефіцит коштів, пов'язані з діяльністю Об'єкта, відшкодовуються:

4.2.1. _____ .
(зазначаються шляхи покриття можливих ризиків, дефіциту коштів)

4.3. Доходи, отримані за результатами діяльності Об'єкта, розподіляються:

4.3.1. _____ .
(зазначається порядок розподілу доходів)

5. ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄКТА

Продовження Додатку Г

5.1. Об'єкт припиняє свою діяльність з підстав та у порядку, передбачених чинним законодавством України.

5.2. Майно, що залишилося унаслідок припинення діяльності Об'єкта, передається _____ .

(зазначається порядок розподілу майна)

6. ПОРЯДОК НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДОГОВОРУ, ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА/ЧИ ДОПОВНЕНЬ ДО ДОГОВОРУ

6.1. Цей Договір набирає чинності з _____ .
(зазначається дата, з якої набирає чинності Договір, відповідно до вимог статті 9
Закону України «Про співробітництво територіальних громад»)

6.2. Зміни та/чи доповнення до цього Договору допускаються лише за взаємною згодою Сторін і оформляються додатковим договором, який є невід'ємною частиною цього Договору.

6.3. Внесення змін та/чи доповнень до цього Договору здійснюється в тому ж порядку як і його укладення.

7. ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ

7.1. Цей Договір припиняється у разі:

7.1.1 закінчення строку його дії;

7.1.2 досягнення цілей співробітництва;

7.1.3 невиконання суб'єктами співробітництва взятих на себе зобов'язань;

7.1.4 відмови від співробітництва однієї із Сторін, відповідно до умов цього Договору, що унеможливило подальше здійснення співробітництва;

7.1.5 банкрутства утворених у рамках співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності;

7.1.6 нездійснення співробітництва протягом року з дня набрання чинності цим Договором;

7.1.7 прийняття судом рішення про припинення співробітництва.

7.2. Припинення співробітництва здійснюється за згодою Сторін в порядку, визначеному Законом України «Про співробітництво територіальних громад», та не повинно спричиняти зменшення обсягу та погіршення якості надання послуг.

7.3. Припинення співробітництва Сторони оформляють відповідним договором у кількості _____ примірників, кожен з яких має однакову
(зазначається кількість примірників договору)

юридичну силу.

Один примірник договору про припинення співробітництва _____ рада
(найменування суб'єкта співробітництва)

надсилає Мінрегіону упродовж _____ робочих днів після підписання його
(зазначається строк)

Продовження Додатку Г

Сторонами.

7.4. Суб'єкт співробітництва має право вийти із співробітництва за умови передачі його прав, обов'язків, частки майна _____.
(зазначається найменування суб'єкта співробітництва)

8. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ПОРЯДОК РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ

8.1. Усі спори, що виникають між Сторонами з приводу виконання умов цього Договору або пов'язані із ним, вирішуються шляхом переговорів між Сторонами, а у випадку недосягнення згоди між ними - у судовому порядку.

8.2. Сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України.

8.3. Сторона звільняється від відповідальності за порушення зобов'язань за цим Договором, якщо вона доведе, що таке порушення сталося внаслідок дії непереборної сили або випадку.

8.4. У разі виникнення обставин, зазначених у пункті 8.3 цього Договору, Сторона, яка не може виконати зобов'язання, передбачені цим Договором, повідомляє іншу Сторону про настання, прогнозований термін дії та припинення вищевказаних обставин не пізніше _____ днів з дати їх настання
(зазначається строк)

і припинення. Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення позбавляє Сторону права на звільнення від виконання своїх зобов'язань у зв'язку із виникненням обставин, зазначених у пункті 8.3 цього Договору.

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1. Усі правовідносини, що виникають у зв'язку з виконанням цього Договору і не врегульовані ним, регулюються нормами чинного законодавства України.

9.2. Цей Договір укладений на _____ аркушах у кількості _____ примірників, з
(зазначається кількість аркушів) (зазначається кількість примірників)

розрахунку по одному примірнику для кожної із Сторін та один примірник для Мінрегіону, які мають однакову юридичну силу.

9.3. _____ рада надсилає один примірник
(найменування суб'єкта співробітництва)
цього Договору до Мінрегіону для внесення його до реєстру про співробітництво територіальних громад упродовж _____ робочих днів після
(зазначається строк)

підписання його Сторонами.

9.4 _____ рада подає до Мінрегіону відповідно до статті 17
(найменування суб'єкта співробітництва)

Закону України «Про співробітництво територіальних громад» звіт про здійснення співробітництва, передбаченого цим Договором.

Продовження Додатку Г

**10. ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ, БАНКІВСЬКІ РЕКВІЗИТИ
ТА ПІДПИСИ СТОРІН**

Сторона-1:

Юридична адреса:

Банківські реквізити:

Голова _____

_____ року

М. П.

Сторона-2:

Юридична адреса:

Банківські реквізити:

Голова _____

_____ року

М. П.

ДОДАТОК Д

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
27.08.2014 року № 233

ПРИМІРНА ФОРМА ДОГОВОРУ ПРО СПІВРОБІТНИЦТВО ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ФОРМІ УТВОРЕННЯ СПІЛЬНОГО ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ

_____ року _____ 20
_____ року
(місце укладення)

Територіальна громада _____
(найменування села, селища, міста)

через _____ раду в особі голови _____,
(найменування сільської, селищної, міської ради) (ПІБ)

яка надалі іменується Сторона-1, та територіальна громада

(найменування села, селища, міста)

через _____ раду в особі голови _____,
(найменування сільської, селищної, міської ради) (ПІБ)

яка надалі іменується Сторона-2, а разом іменуються Сторони або суб'єкти співробітництва, уклали цей Договір про таке.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Передумовою підписання цього Договору є те, що Сторони під час підготовки його проекту дотримувалися вимог, визначених статтями 5-9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

1.2. Підписанням цього Договору Сторони підтверджують, що інтересам кожної з них відповідає спільне і узгоджене співробітництво у формі утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

1.3. У процесі співробітництва Сторони зобов'язуються будувати свої взаємовідносини на принципах законності, добровільності, рівноправності, прозорості та відкритості, взаємної вигоди та відповідальності за результати співробітництва.

2. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

2.1. Відповідно до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про співробітництво територіальних громад», _____,
(назва нормативно-правового акта (ів) у відповідній сфері (ах) у разі наявності)

для спільного виконання визначених законом повноважень, що належать до компетенції суб'єктів співробітництва, та з метою економії коштів, необхідних для їх утримання (оптимізації чи зменшення видатків), Сторони домовилися утворити

Продовження Додатку Д

спільний орган управління - « _____ » (далі - Орган управління).
(зазначається найменування спільного органу управління)

2.2. Сторони визначили, що:

2.2.1 місцезнаходженням Органу управління є:

_____ (поштовий індекс, область, район, населений пункт, вулиця, номер будинку місцезнаходження Органу управління)

2.2.2 метою утворення Органу управління є: _____ ;
(зазначається мета утворення Органу управління)

2.2.3 утворення Органу управління та його майна здійснюється шляхом:

_____ (зазначається спосіб утворення Органу управління та його майна відповідно до вимог статті 14 Закону України «Про співробітництво територіальних громад»)

3. ПОВНОВАЖЕННЯ ТА ФУНКЦІЇ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ

3.1. Орган управління:

_____ (зазначається перелік повноважень та функцій Органу управління відповідно до законів України)

4. ПОСАДОВІ ОСОБИ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ

4.1. Керівник Органу управління призначається (обирається) на посаду та звільняється з посади _____ .
(зазначається порядок призначення (обрання) та звільнення з посади керівника Органу управління)

4.2. Посадові особи Органу управління призначаються на посаду та звільняються з посади _____ .
(зазначається порядок призначення та звільнення з посади посадових осіб Органу управління)

4.3. Керівник Органу управління несе персональну відповідальність за діяльність Органу управління відповідно до законів України.

5. ФІНАНСУВАННЯ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ ТА ЗВІТУВАННЯ ПРО ЙОГО ДІЯЛЬНІСТЬ

5.1. Фінансування Органу управління здійснюється відповідно до вимог Бюджетного кодексу України у порядку _____ та _____ (зазначається порядок фінансування Органу управління) за рахунок коштів місцевих бюджетів Сторін, обсяг яких становить: для Сторони-1 _____ та Сторони-2 _____ .
(вказується сума коштів для фінансування) (вказується сума коштів для фінансування)

5.2. Орган управління _____ звітує про свою діяльність перед суб'єктами _____ (зазначається порядок та період звітування Органом управління)

співробітництва.

6. ПОРЯДОК ПРИПИНЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ

6.1. Орган управління припиняє свою діяльність з підстав та у порядку, передбачених чинним законодавством України.

6.2. Майно, що залишилося унаслідок припинення діяльності Органу управління, передається _____ .
(зазначається порядок розподілу майна)

Продовження Додатку Д

6.3. Повноваження та функції Органу управління, передбачені пунктом 3.1. цього Договору, після припинення функціонування Органу управління виконуються _____.

(зазначається орган місцевого самоврядування, який виконує повноваження Органу управління)

7. ПОРЯДОК НАБРАННЯ ЧИННОСТІ ДОГОВОРУ, ВНЕСЕННЯ ЗМІН ТА/ЧИ ДОПОВНЕНЬ ДО ДОГОВОРУ

7.1. Цей Договір набирає чинності з _____.

(зазначається дата, з якої набирає чинності Договір, відповідно до вимог статті 9 Закону України «Про співробітництво територіальних громад»)

7.2. Зміни та/чи доповнення до цього Договору допускаються лише за взаємною згодою Сторін і оформляються додатковим договором, який є невід'ємною частиною цього Договору.

7.3. Внесення змін та/чи доповнень до цього Договору здійснюється в тому ж порядку як і його укладення.

8. ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ

8.1. Цей Договір припиняється у разі:

8.1.1 закінчення строку його дії;

8.1.2 досягнення цілей співробітництва;

8.1.3 невиконання суб'єктами співробітництва взятих на себе зобов'язань;

8.1.4 відмови від співробітництва однієї із Сторін, відповідно до умов цього Договору, що унеможливує подальше здійснення співробітництва;

8.1.5 банкрутства утворених у рамках співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності;

8.1.6 нездійснення співробітництва протягом року з дня набрання чинності цим Договором;

8.1.7 прийняття судом рішення про припинення співробітництва.

8.2. Припинення співробітництва здійснюється за згодою Сторін в порядку, визначеному Законом України «Про співробітництво територіальних громад», та не повинно спричиняти зменшення обсягу та погіршення якості надання послуг.

8.3. Припинення співробітництва Сторони оформляють відповідним договором у кількості _____ примірників, кожен з яких має однакову

(зазначається кількість примірників договору)

юридичну силу.

Один примірник договору про припинення співробітництва _____ рада

(найменування суб'єкта співробітництва)

надсилає Мінрегіону упродовж _____ робочих днів після підписання його

(зазначається строк)

Сторонами.

Продовження Додатку Д

8.4. У разі припинення однією із Сторін участі у співробітництві, її права та обов'язки, частка майна передаються _____ .
(зазначається найменування суб'єкта співробітництва)

9. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ТА ПОРЯДОК РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ

9.1. Усі спори, що виникають між Сторонами з приводу виконання умов цього Договору або пов'язані із ним, вирішуються шляхом переговорів між Сторонами, а у випадку недосягнення згоди між ними - у судовому порядку.

9.2. Сторони несуть відповідальність одна перед одною відповідно до чинного законодавства України.

9.3. Сторона звільняється від відповідальності за порушення зобов'язань за цим Договором, якщо вона доведе, що таке порушення сталося внаслідок дії непереборної сили або випадку.

9.4. У разі виникнення обставин, зазначених у пункті 9.3 цього Договору, Сторона, яка не може виконати зобов'язання, передбачені цим Договором, повідомляє іншу Сторону про настання, прогнозований термін дії та припинення вищевказаних обставин не пізніше _____ днів з дати їх настання
(зазначається строк)

і припинення. Неповідомлення або несвоєчасне повідомлення позбавляє Сторону права на звільнення від виконання своїх зобов'язань у зв'язку із виникненням обставин, зазначених у пункті 9.3 цього Договору.

10. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

10.1. Усі правовідносини, що виникають у зв'язку з виконанням цього Договору і не врегульовані ним, регулюються нормами чинного законодавства України.

10.2. Цей Договір укладений на _____ аркушах у кількості _____ примірників, з
(зазначається кількість аркушів) (зазначається кількість примірників)

розрахунку по одному примірнику для кожної із Сторін та один примірник для Мінрегіону, які мають однакову юридичну силу.

10.3. _____ рада надсилає один примірник
(найменування суб'єкта співробітництва)
цього Договору до Мінрегіону для внесення його до реєстру про співробітництво територіальних громад упродовж _____ робочих днів після
(зазначається строк)

підписання його Сторонами.

10.4 _____ рада подає до Мінрегіону відповідно до статті 17
(найменування суб'єкта співробітництва)

Закону України «Про співробітництво територіальних громад» звіт про здійснення співробітництва, передбаченого цим Договором.

Продовження Додатку Д

**11. ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ, БАНКІВСЬКІ РЕКВІЗИТИ ТА
ПІДПИСИ СТОРІН**

Сторона-1:

Юридична адреса:

Банківські реквізити:

Голова _____

_____ року

М. П.

Сторона-2:

Юридична адреса:

Банківські реквізити:

Голова _____

_____ року

М. П.